

KONINKLIJKE
FOTOBOND

afdeling Utrecht-'t Gooi

DE KIJKER LENTE 2025

THEMA'S

- uitslag Vijf met Samenhang 2025
- eenvoud
- doe iets met je foto's
- 9.014 stappen... zonder Fotobond
- Nieuwe fotografie: Mensen & Machines
- denk je soms dat alles vanzelf gaat?
- exposities
- (en nog veel meer)

IN DEZE EDITIE

- De nieuwe secretaris stelt zich voor - 2
- uitslag Afdelingswedstrijd Vijf met Samenhang 2025 - 3
- Het gaat niet vanzelf, ook niet in de redactie - 11
- Nieuwe fotografie: Mensen & Machines - 12
- Eenvoud volgens de 80-20-regel - 14
- Een zelfmentoraat in 2024 - 18
- Het bestandsformaat JPEG-XL - 19

THEMA DOE MEER MET JE FOTO'S

- 9.014 stappen... zonder de Fotobond - 21
 - Doe meer met je foto's: maak een boek! - 27
 - idem: DHZ! - 33
-
- Exposities: Koos Breukel + Saul Leiter in FOAM - 34
 - Exposities: een selectie - 36
 - Colofon: redactie, publicatieschema en inzenden voor het lentenummer - 39

< Lente. Foto: Kees Molders

We willen niet steeds onze eigen foto's op de voorpagina!

*We nodigen je uit uiterlijk 15 juni je eigen **zomerfoto** in te sturen voor de omslag van de volgende editie! Voldoende resolutie, liggend formaat, hij wordt afgesneden in A4-verhoudingen, maar dat mag je natuurlijk ook zelf doen.*

Lees ook het artikel 'Het gaat niet vanzelf'.

De nieuwe secretaris

In de Algemene Vergadering van 2 april werd Frans van Veen met algemene stemmen benoemd tot secretaris van de Afdeling. Hij stelt zich voor.

Als nieuwe secretaris voor de afdeling Utrecht - 't Gooi van de Fotobond ga ik proberen mijn bijdrage te leveren aan het bevorderen van de amateur fotografie in onze regio.

Al van jongs af aan ben ik vertrouwd geraakt met de camera en later in het leven ben ik deze gaan zien niet alleen als instrument om foto's mee te maken, maar ook als een poort naar nieuwe kennis over en ervaringen in de beoefening van de fotografie. Door de bestaande kennis te verbreden en te verdiepen in de beoefening van deze hobby kun je hier meer plezier uit halen. Velen fotograferen doen dit namelijk op een andere en eigen wijze; dat is het mooie eraan.

Zo'n tien jaar geleden ben ik gaan fotograferen in clubverband bij een niet bij de fotobond aangesloten club.

Na een aantal jaren in het bestuur en als penningmeester te hebben gefunctioneerd heb ik de fotovakschool Amsterdam doorlopen.

En uiteindelijk ben ik in 2021 persoonlijk lid geworden van de fotobond.

Mijn kijk op deelnemen aan het bestuur van de afdeling is dat de bond in al haar geledingen ieder wat te bieden moet kunnen hebben in de beoefening van de fotografie, zowel als fotoclub alsook als individueel lid. Ik beschouw het secretaris-schap als een ideale positie binnen het bestuur van de afdeling Utrecht - 't Gooi omdat ik hoop dat veel ideeën vanuit de leden via deze route haar weg weten te vinden naar het bestuur -

Frans van Veen, secretaris van de Afdeling Utrecht - 't Gooi

evenzeer in omgekeerde richting!

Ik ben 57 jaar oud, woon in Utrecht en ben daarnaast al meer dan 25 jaar werkzaam in het product management als bedrijfskundige.

uitslag Afdelingswedstrijd 5 met Samenhang 2025

foto's op deze pagina: John van Antwerpen

Ondanks de beperkte bezetting van het bestuur en de (nog) niet ingevulde vacatures bij de Wedstrijd Commissie is het toch gelukt om de 5mS 2025 doorgang te laten vinden.

Al vroeg (september 2024) is begonnen met het aantrekken van een deskundige jury. Marco Bastmeijer en Theo Bijker hebben zich al vrij snel bereid verklaard om deze belangrijke taak op zich te willen nemen. En met succes, zo is gebleken!

Uit de deelname van maar liefst 77 fotografen blijkt dat de belangstelling voor dit evenement groot is. En daarmee het werk van de jury zwaar. Hoewel het natuurlijk series betreft die in hun eigen verband dienen te worden beoordeeld, passeren er toch maar even 385 foto's, die ieder ook hun eigen aandacht behoeven. Achteraf bleek dat de afzonderlijk gemaakte beoordelingen van de juryleden heel dicht bij elkaar kwamen.

En de kwaliteit was hoog, waardoor het voor de jury soms lastig is een juiste afweging te maken. Zo eindigden in eerste instantie 4 fotografen op een gedeelde 2de plaats, waardoor ik de jury heb gevraagd hier nog eens scherp naar te kijken. Lastig, maar dan telt toch nèt dat kleine detail, waardoor de score een fractie hoger kon uitpakken.

Al met al weer een mooi event, waar we zeker de komende jaren mee vooruit kunnen.

Op de volgende bladzijden treffen jullie:

- de drie beste series (drie pagina's)
- de volledige uitslag (drie pagina's)
- degenen die uitgenodigd worden deel te nemen aan de salon Foto Nationeel (een pagina)

april 2025

Christophe Thole

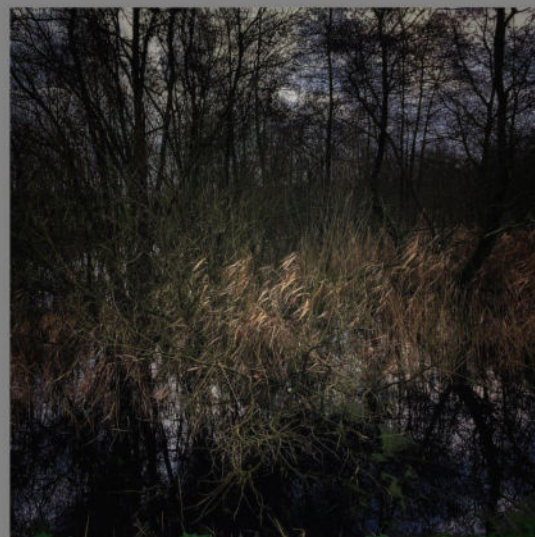
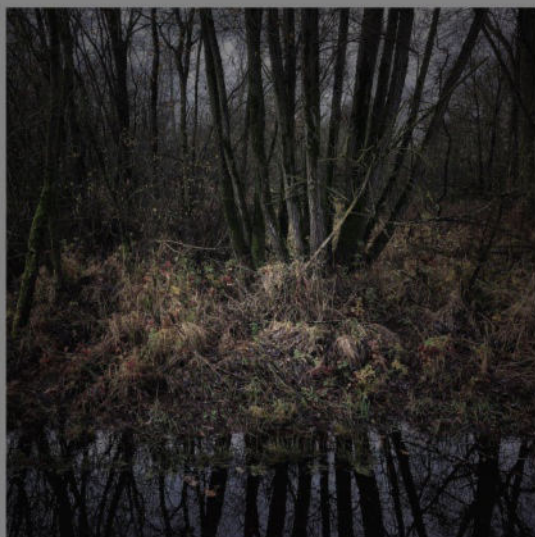
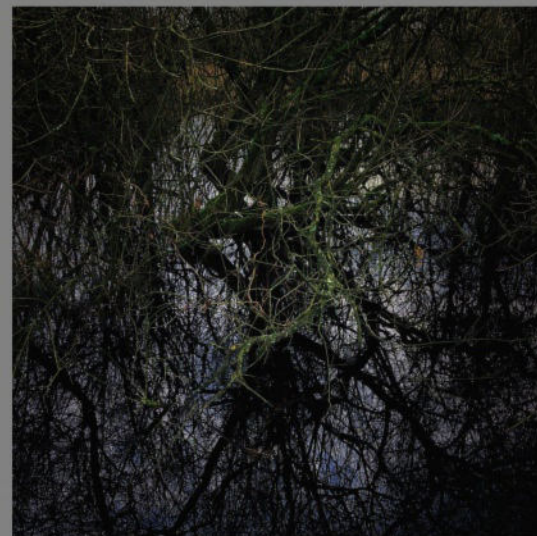
Plv. Wedstrijdcommissaris

Carien Lykles, de winnaar van vorig jaar, reikt de Henk Ros - trofee uit aan Gerrit Hendriksen. Links voorzitter Rob Renshof.

Gerrit Hendriksen met zijn trofee

1ste plaats – Gerrit Hendriksen

2025
5 met Samenhang
Afd. Utrecht-'t Gooi

2025
5 met Samenhang
Afd. Utrecht-'t Gooi

2025
5 met Samenhang
Afd. Utrecht-'t Gooi

Totaallijst van deelnemers 5 met Samenhang 2025 - Utrecht-'t Gooi

	Lid nr.	Naam	BMK L/G	Club	Titel	Punten			Rang
						Marco	Theo	Totaal	
1	0763024	Gerrit Hendriksen	-	CFC Lek en Licht	Op de grens van land en water	9,0	9,5	18,5	1
2	0755012	Frans Buitendijk	Ja	Fotowerkgroep De Verbeelding	Zie ik mezelf wel goed?	9,0	9,2	18,2	2
3	0709176	Pauli Gerritsen	Ja	Fotokring Eemland	Rood Cuba	9,0	9,1	18,1	3
	3003514	Koop de Haan (nw lid)	-	Persoonlijk lid	(geen titel)	9,0	9,0	18,0	4
	0754126	Hélène van Hout	-	Fotoclub Perspectief	Grootvaders die oppassen	10,0	8,0	18,0	4
	0774030	Anita van der Bilt	-	Fotoclub Keistad	Rode doek	9,0	8,0	17,0	6
	3002621	Adrie Gouweleeuw	-	Persoonlijk lid	NACHT und NEBEL	8,0	9,0	17,0	6
	0723193	Charlotte Jalvingh	Ja	Fotoclub Vleuten	Groene Golven	8,0	9,0	17,0	6
	0754145	Frank Rosier	-	Fotoclub Perspectief	Daily Life Bangladesh	8,0	8,0	16,0	9
	3002622	Gerrit Heil	-	Persoonlijk lid	Echo uit het verleden	8,0	8,0	16,0	9
	0709240	Thijs Kupers	-	Fotokring Eemland	Natuurlijke leegte	8,0	8,0	16,0	9
	0759062	Erik van den Akker	-	Fotokring Heuvelrug	Jazzmeia Horn Live	7,5	8,0	15,5	12
	0763062	Ton Valkenburg	-	CFC Lek en Licht	(geen titel)	6,5	9,0	15,5	12
	0709305	Egbert Beuving	-	Fotokring Eemland	Hortensia	7,5	8,0	15,5	12
	0754066	Paula van den Akker	-	Fotoclub Perspectief	Off Season	7,5	8,0	15,5	12
	0763034	Cristhel Ros	-	CFC Lek en Licht	Ornamenten in oldtimers	8,0	7,5	15,5	12
	3003179	Bouwe Taverne	-	Persoonlijk lid	Lijnspeel in de architectuur	7,5	8,0	15,5	12
	0763036	Luc Schaap	-	CFC Lek en Licht	Gegrepen door het boek	7,0	8,0	15,0	18
	0763101	Yvonne van Gils	Ja	CFC Lek en Licht	(geen titel)	7,0	8,0	15,0	18
	3003299	Marloes van Slobbe	-	Persoonlijk lid	Vorst op wielen	7,5	7,5	15,0	18
	0703089	Marjolein Van Dijk	Ja	Fotoclub 't Gooi	dans!	8,0	7,0	15,0	18
	0709229	Ellen Kolff	Ja	Fotokring Eemland	Sterk en stralend; de kracht van Afrikaanse vrouwen	6,0	9,0	15,0	18
	0754122	Marjon Birza	-	Fotoclub Perspectief	Net	7,0	8,0	15,0	18
	0772001	Dick Jeukens	Ja	Fotogroep Reflectief	Protest c.q. afschuw	7,5	7,0	14,5	24
	0763179	Raymond Franssen	Ja	CFC Lek en Licht	Vorbereiding	7,5	7,0	14,5	24
	3003269	chantal berkers	-	Persoonlijk lid	Hat or head dressing?	7,0	7,5	14,5	24
	0755014	Carol Olerud	Ja	Fotowerkgroep De Verbeelding	Beach Bums	7,5	7,0	14,5	24
	0754131	Gerie Hermans	Ja	Fotoclub Perspectief	Stenen poëzie	7,5	7,0	14,5	24
	0703048	Anneke Woning	-	Fotoclub 't Gooi	Abstractie	6,5	8,0	14,5	24
	0730039	Christina Barten	-	Fotogroep Kromme Rijn	Overwinteren	8,0	6,5	14,5	24
	0760069	Ab van den Pol	-	Fotokring Flits	Verscheurende emotie	7,0	7,0	14,0	31
	0774009	Sieg Voost	-	Fotoclub Keistad	Muzikaal verleden	6,0	8,0	14,0	31
	0709173	Rob Gerritsen	-	Fotokring Eemland	Home sweet home	8,0	6,0	14,0	31
	0730060	Inge Busser	-	Fotogroep Kromme Rijn	Vijervormen	6,0	8,0	14,0	31

Totaallijst van deelnemers 5 met Samenhang 2025 - Utrecht-'t Gooi

0748159	Marijke van Overbeek	-	Fotogein	Stairway	7,0	7,0	14,0	31
0704100	Bert de Ronde	-	AFC Flevo	Dwars door de Andes	7,0	7,0	14,0	31
0748170	Astrid de Kuijer	-	Fotogein	Ontheemd door het water	6,5	7,5	14,0	31
0748053	Jan Donders	Ja	Fotogein	Ont (-waken, -bijten, -spannen, -moeten, -mantelen)	7,0	7,0	14,0	31
0703094	Janet Klaver	Ja	Fotoclub 't Gooi	Verlaten stilte	8,0	6,0	14,0	31
3002779	Henk bij de Weg	-	Persoonlijk lid	Dijkmagazijnen	6,5	7,0	13,5	40
0754144	Koos Meesters	-	Fotoclub Perspectief	Samen	6,5	7,0	13,5	40
0703007	Nico Grim	-	Fotoclub 't Gooi	(geen titel)	6,5	7,0	13,5	40
0723028	Koos Mast	-	Fotoclub Vleuten	Zwart	6,5	7,0	13,5	40
0755017	Trevor Simpson	-	Fotowerkgroep De Verbeelding	Indian Streets	6,5	7,0	13,5	40
0774017	Yke Reilink	Ja	Fotoclub Keistad	Lingezen	6,5	7,0	13,5	40
0730018	Wim Keetbaas	-	Fotogroep Kromme Rijn	Parijs 1 mei	7,0	6,5	13,5	40
0755020	Danny Kalkhoven	-	Fotowerkgroep De Verbeelding	Pinhole Pilgrimage	7,0	6,0	13,0	47
0703092	Heleen Ter Burg	Ja	Fotoclub 't Gooi	Chateau La Tour, voor de brand	7,0	6,0	13,0	47
0774003	Karin Riethoven	-	Fotoclub Keistad	Onderweg naar vrijheid	6,0	7,0	13,0	47
0754117	Ellen Brouwer	Ja	Fotoclub Perspectief	Dagje uit	8,0	5,0	13,0	47
0763134	Jan Gruiters	Ja	CFC Lek en Licht	Start Chinees Nieuwjaar	6,0	7,0	13,0	47
0754096	Bert ten Brink	-	Fotoclub Perspectief	Kitesurfen bij windkracht 7	5,5	7,5	13,0	47
0748014	Ad Witte	Ja	Fotogein	Vuurwerk aan Zee	6,0	7,0	13,0	47
0703005	Jan Vogelzang	Ja	Fotoclub 't Gooi	Herfst op de begraafplaats	7,0	6,0	13,0	47
0709178	Maarten Eykman	-	Fotokring Eemland	Marktkraam	7,0	6,0	13,0	47
0748157	Eric de Wit	-	Fotogein	Autobrand in fasen	5,0	7,5	12,5	56
0748141	Maarten de Koning	-	Fotogein	Carbit schieten	6,5	6,0	12,5	56
0748077	Yolanda Simarro	Ja	Fotogein	(geen titel)	6,0	6,0	12,0	58
0754141	Lex Visser	-	Fotoclub Perspectief	Onderweg	6,0	6,0	12,0	58
3002234	Teun Bijkerk	-	Persoonlijk lid	Mijn Natuur	5,0	7,0	12,0	58
0709269	Jolanda van Rijssen	Ja	Fotokring Eemland	Blue Tuesday	6,0	6,0	12,0	58
0748124	Cees Snel	-	Fotogein	Demonstratie	5,0	7,0	12,0	58
0709138	Anton den Dunnen	-	Fotokring Eemland	Vergankelijkheid	5,0	6,5	11,5	63
0748117	Ton Verweij	Ja	Fotogein	Het Klokkenluiders Gilde	5,0	6,5	11,5	63
0748153	Erik Hendriksen	-	Fotogein	Littekens van goud	5,0	6,0	11,0	65
0723129	J.H. van den Berg	-	Fotoclub Vleuten	Kijken naar kunst – in alle rust	5,0	6,0	11,0	65
0774039	Nic Stoetman	Ja	Fotoclub Keistad	(geen titel)	5,0	6,0	11,0	65
0709302	Nico Brons	-	Fotokring Eemland	Solino	6,5	4,0	10,5	68
0703097	Teus Lamme	Ja	Fotoclub 't Gooi	Vlinders en Libellen	4,0	6,5	10,5	68

Totaallijst van deelnemers 5 met Samenhang 2025 - Utrecht-'t Gooi

0737099	Lex Reichenfeld	Ja	Fotoclub Iris	Red ik het wel...?	5,0	5,0	10,0	70
0763122	Bart Tielens	-	CFC Lek en Licht	Vastgelopen	6,0	4,0	10,0	70
0748134	Henk Post	-	Fotogein	Moving Perspective	5,0	5,0	10,0	70
0763018	Joyce Elshout	-	CFC Lek en Licht	Fondation Louis Vuitton	4,0	6,0	10,0	70
0709273	Jan Willem Hofstee	-	Fotokring Eemland	Je loopt er zo langs	5,0	5,0	10,0	70
0748090	Gerard Janssen	-	Fotogein	Renovatie wandelpad	4,0	6,0	10,0	70
0754064	Eduard Metz	Ja	Fotoclub Perspectief	Lichtspektakel	4,0	5,0	9,0	76
0762086	Frans Albers	-	Foto Flash Vianen	KampAmersfoort	4,0	5,0	9,0	76

Ter toelichting nog het volgende:

In de kolom 'BMK L/G' zie je hier en daar 'ja' staan. Dat zijn leden van de Bondsmeesterklasse of van Landelijke Groeperingen. Zij krijgen via dat lidmaatschap een uitnodiging in te zenden voor de Salon Nationaal.

Daarnaast mag een Afdeling naar rato van het aantal leden fotografen voordragen die een goede kans maken geselecteerd te worden voor de Salon Nationaal. Voor Utrecht - 't Gooi zijn dat er 22. Zij staan in de tabel op de volgende bladzijde.

Aan de TOP-3 en aan de fotografen op deze lijst (toch een soort eervolle vermelding): van harte gefeliciteerd!

Degenen die *vanuit de Afdeling* worden uitgenodigd deel te nemen aan de Salon Foto Nationaal 2025:

Totaallijst van deelnemers 5 met Samenhang 2025 - Utrecht-'t Gooi - tbv Foto Nationaal

	Lid nr.	Naam	BMK L/ Club	Titel	Punten			Rang
					Marco	Theo	Totaal	
1	0763024	Gerrit Hendriksen	- CFC Lek en Licht	Op de grens van land en water	9,0	9,5	18,5	1
2	0754126	Hélène van Hout	- Fotoclub Perspectief	Grootvaders die oppassen	10,0	8,0	18,0	4
3	3003514	Koop de Haan (nw lid)	- Persoonlijk lid	(geen titel)	9,0	9,0	18,0	4
4	0774030	Anita van der Bilt	- Fotoclub Keistad	Rode doek	9,0	8,0	17,0	6
5	3002621	Adrie Gouweleeuw	- Persoonlijk lid	NACHT und NEBEL	8,0	9,0	17,0	6
6	3002622	Gerrit Heil	- Persoonlijk lid	Echo uit het verleden	8,0	8,0	16,0	9
7	0754145	Frank Rosier	- Fotoclub Perspectief	Daily Life Bangladesh	8,0	8,0	16,0	9
8	0709240	Thijs Kupers	- Fotokring Eemland	Natuurlijke leegte	8,0	8,0	16,0	9
9	0763034	Cristhel Ros	- CFC Lek en Licht	Ornamenten in oldtimers	8,0	7,5	15,5	12
10	0763062	Ton Valkenburg	- CFC Lek en Licht	(geen titel)	6,5	9,0	15,5	12
11	0754066	Paula van den Akker	- Fotoclub Perspectief	Off Season	7,5	8,0	15,5	12
12	0709305	Egbert Beuving	- Fotokring Eemland	Hortensia	7,5	8,0	15,5	12
13	0759062	Erik van den Akker	- Fotokring Heuvelrug	Jazzmeia Horn Live	7,5	8,0	15,5	12
14	3003179	Bouwe Taverne	- Persoonlijk lid	Lijnenspel in de architectuur	7,5	8,0	15,5	12
15	0754122	Marjon Birza	- Fotoclub Perspectief	Net	7,0	8,0	15,0	18
16	3003299	Marloes van Slobbe	- Persoonlijk lid	Vorst op wielen	7,5	7,5	15,0	18
17	0763036	Luc Schaap	- CFC Lek en Licht	Gegrepen door het boek	7,0	8,0	15,0	18
18	3003269	chantal berkers	- Persoonlijk lid	Hat or head dressing?	7,0	7,5	14,5	24
19	0703048	Anneke Woning	- Fotoclub 't Gooi	Abstractie	6,5	8,0	14,5	24
20	0730039	Christina Barten	- Fotogroep Kromme Rijn	Overwinteren	8,0	6,5	14,5	24
21	0709173	Rob Gerritsen	- Fotokring Eemland	Home sweet home	8,0	6,0	14,0	31
22	0748159	Marijke van Overbeek	- Fotogein	Stairway	7,0	7,0	14,0	31

Het gaat niet vanzelf, ook niet bij de redactie

door Kees Molders

afbeelding www.flaticon.com

De redactie van De Kijker bestaat uit welgeteld drie (3) personen, dat is net zoals het bestuur - zelf na de vervulling van de vacature aldaar - geen overcompleteet gezelschap. Dat terwijl de afdeling uit ongeveer 700 personen bestaat.

Met minder mensen is het moeilijker om frisse ideeën op te doen en de wensen van de leden te peilen.

Als je dit leest heb je kennelijk belangstelling genoeg! Mooi zo, maar ga er alsjeblieft niet van uit dat dit blad zichzelf vult.

Nogmaals: de afdeling bestaat uit ongeveer 700 fotografen, onder wie jij persoonlijk. Wil je a.u.b. nadenken of je niet een bijdrage kunt leveren door eens een incidenteel stukje te schrijven over je favoriete onderwerp, de opening van jullie tentoonstelling, of te reageren op een onderwerp dat in deze aflevering wordt behandeld. Geef je visie! Wie weet smaakt het naar meer.

Wordt actief, help en draag bij!

Hmmm.... dit informatiebulletin begint een beetje op een redelijk volwassen Magazine te lijken. Hint: het lijkt ons best fijn om reacties te krijgen, dan merken we tenminste of het überhaupt wordt gelezen ;-)

Nieuwe fotografie: Mensen & Machines

door Marcel Borgstijn

De afgelopen periode had ik eindelijk eens ruimte om na te denken over de grote veranderingen in de fotografie. Tussen het zelf fotograferen, lezen van artikelen over fotografie & de technologische ontwikkelingen, werd ik getroffen door hoe snel de wereld van de fotografie om ons heen verandert.

In drie onderwerpen deel ik de inzichten die tijdens deze periode van reflectie naar boven kwamen. Niet als absolute waarheden, maar als observaties van iemand die met één voet in de traditionele fotografie staat en met de andere nieuwe mogelijkheden verkent.

Fotografie staat op een keerpunt. Als fotograaf ervaar ik hoe snel fotografie verandert. Niet alleen door nieuwe camera's of lenzen, maar door een fundamentele verschuiving in hoe we beelden creëren en wat ze betekenen.

In drie onderwerpen deel ik mijn observaties over deze fascinerende ontwikkeling, beginnend met de nieuwe realiteit waarin we ons bevinden.

Onderwerp 1: De nieuwe realiteit van fotografie

Onlangs stond ik bij een expositie voor een foto van een zonsondergang. Prachtige afbeelding, maar de vraag die mij bezighield ging niet over de schoonheid, maar over hoe 'echt' het was. Was dit één enkele opname of een combinatie van meerdere beelden? Had AI geholpen bij de nabewerking? En belangrijker nog: deed het ertoe?

Deze vragen achtervolgen me sinds de stormachtige opkomst van computationele fotografie. Waar we vroeger één moment vastlegden op één sensor, neemt mijn telefoon nu tientallen opnames per seconde en voegt ze samen tot wat hij denkt dat ik wil zien. Het interessante is: meestal heeft hij gelijk.

Deze democratisering van fotografische technieken dwingt ons om anders naar fotografie te kijken. Het gaat niet langer om technische perfectie - die steeds toegankelijker wordt - maar om het verhaal dat we willen vertellen. De nieuwe realiteit vraagt niet om betere camera's, maar om scherpere visies.

"De nieuwe realiteit vraagt niet om betere camera's, maar om scherpere visies."

Het mooie is dat deze technologie ons eigenlijk helpt om dichterbij de realiteit te komen zoals wij die ervaren. Een zonsondergang waarbij we zowel de lucht als het landschap tegelijkertijd kunnen zien. Een portret dat zowel de emotie in de ogen als de textuur van de huid vastlegt. De technologie stelt ons in staat om

beelden te creëren die overeenkomen met hoe wij de wereld zien, niet hoe een sensor deze in een fractie van een seconde registreert.

Deze nieuwe realiteit is geen bedreiging voor de fotografie, maar een bevrijding. Het stelt ons in staat om ons te concentreren op wat er echt toe doet: verhalen vertellen door middel van beelden. Want terwijl de technologie krachtiger wordt, blijft het belangrijkste instrument onveranderd: het oog en het hart van de fotograaf.

De grens tussen 'echt' en 'bewerkt' vervaagt in een ongelooflijk tempo. Maar is dat een probleem? De geschiedenis leert ons dat fotografie nooit puur objectief was. Zelfs in de donkere kamer werden beelden gemanipuleerd, hoewel dit was voorbehouden aan experts met jarenlange ervaring. Nu heeft iedereen deze mogelijkheden letterlijk in zijn broekzak.

Onderwerp 2: AI als partner - Vriend of vijand?

In het eerste deel besprak ik hoe de technische realiteit van fotografie verandert. Vandaag duik ik in een ontwikkeling die net zo intrigerend is: kunstmatige intelligentie als creatieve partner.

Onlangs zat ik achter mijn computer, starend naar honderden foto's van een recente shoot. In het verleden betekende dit uren van selecteren en bewerken. Nu suggereert AI welke beelden technisch het sterkst zijn. Het voelt alsof ik een assistent heb die me begrijpt, die weet waar ik naar op zoek ben. Maar soms kan ik niet anders dan me afvragen: ben ik nog wel echt zelf aan het fotograferen?

Het is een vraag die veel fotografen bezighoudt. We zien AI's groeiende mogelijkheden: van het verwijderen van afleidende elementen tot het aanpassen van belichting. Taken die vroeger uren in Photoshop kostten, gebeuren nu met één enkele klik. Het voelt bijna als magie, maar magie die we kunnen controleren.

Dat is het interessante deel: AI ontwikkelt zich niet als vervanging, maar als intelligente assistent die met ons meedenkt. Het is alsof je een ervaren studio-assistent hebt die je werk begrijpt en ondersteunt, maar jou altijd de uiteindelijke controle laat. Het leert van je voorkeuren, begrijpt je stijl, maar kopieert deze niet blindelings.

"De echte waarde van AI ligt in het wegnemen van de technische barrières die ons soms weghouden van wat er echt toe doet: verhalen vertellen door middel van beelden."

De echte waarde van AI ligt in het wegnemen van de technische barrières die ons soms weghouden van wat er echt toe doet: verhalen vertellen door middel van beelden. Het geeft ons de ruimte om ons te concentreren op dat ene beslissende moment, wetende dat we later kunnen finetunen wat nodig is. Toch blijft het belangrijk om kritisch te blijven. Net als een goede assistent moet je AI kunnen vertrouwen maar ook durven corrigeren. Want hoewel het briljant is in het optimaliseren van beelden, kan het niet bepalen welk moment echt de moeite waard is om vast te leggen. Dat blijft het domein van de fotograaf, die ervaring, intuïtie en creativiteit gebruikt om te beslissen wanneer de sluiters in te drukken.

AI is daarom geen bedreiging voor de fotografie, maar een bevrijding van technische beperkingen. Het stelt ons in staat om meer tijd te besteden aan wat echt telt: het ontwikkelen van onze visie en het vertellen van onze verhalen. Want uiteindelijk zijn het niet de algoritmes die een foto memorabel maken, maar de menselijke touch die we erin leggen.

Onderwerp 3: De menselijke touch blijft cruciaal

In de vorige delen hebben we onderzocht hoe nieuwe technologie en AI de fotografie veranderen. Vandaag keren we terug naar wat constant blijft: de menselijke touch. Want juist als technologie krachtiger wordt, wordt het menselijke aspect steeds waardevoller. Dit werd me onlangs duidelijk tijdens een fotoshoot voor een persoonlijk project. De camera was perfect ingesteld, AI stond te trappelen om te assisteren (in de nabewerking), maar het echte verschil werd gemaakt door iets wat geen enkele technologie kan evenaren: de connectie met mijn onderwerp.

Het deed me denken aan oude familiefoto's die ik onlangs vond. Technisch verre van perfect - onscherp, korrelig, slecht belicht - maar vol emotie en betekenis. Dit zijn beelden die je raken, niet omdat ze technisch perfect zijn, maar omdat ze een verhaal vertellen, een moment vastleggen dat nooit meer terugkomt.

Dat is wat de menselijke touch zo uniek maakt: het vermogen om verder te kijken dan technische perfectie en het beslissende moment te herkennen. Het is die fractie van een seconde beslissing, geleid door ervaring, gevoel en een diep begrip van je onderwerp,

die het verschil maakt tussen een technisch perfecte foto en een beeld dat je raakt.

"Het gaat niet langer om wie de scherpste foto kan maken, maar wie het meest authentieke verhaal kan vertellen."

Paradoxaal genoeg wordt deze menselijke factor nog belangrijker naarmate de technologie verbetert. Nu technische perfectie steeds toegankelijker wordt, is het de persoonlijke visie die het verschil maakt. Het gaat niet langer om wie de scherpste foto kan maken, maar wie het meest authentieke verhaal kan vertellen. Wat geen enkele technologie kan vervangen, is het vermogen om echt contact te maken met je onderwerp. Een portretfotograaf die spanning wegneemt met een goed gesprek. Een documentaire fotograaf die het vertrouwen van zijn onderwerp wint. Een straatfotograaf die aanvoelt wanneer dat perfecte moment nadert. Deze menselijke kwaliteiten leiden tot beelden die verder gaan dan technische perfectie. De toekomst van fotografie ligt daarom niet in het vervangen van de menselijke touch, maar in het versterken ervan. Technologie en AI zijn uitstekende hulpmiddelen die ons bevrijden van technische beperkingen, zodat we ons kunnen concentreren op wat er echt toe doet: verhalen vertellen die mensen raken, momenten vastleggen die ertoe doen. Want uiteindelijk zijn het niet de pixels die een foto memorabel maken, maar de ziel die de fotograaf erin weet te leggen. Die menselijke touch - die mix van intuïtie, ervaring, emotie en timing - dat is wat fotografie magisch maakt. En dat zal nooit veranderen, zelfs niet in een wereld vol technologie.

Eenvoud volgens de 80-20-regel

door Kees Molders

afbeeldingen van Fujifilm, Canon, Nikon, Apple en Minolta / Life Atlantic magazine

We hebben een van oudsher technische hobby. Veel te technisch...

In de analoge tijd moest je nog een beetje weten hoe een camera werkte. Liefst een beetje goed. Zonder kennis van sluitertijden, diafragma en DIN/ASA kwam je niet heel ver. Je kon je filmpjes laten ontwikkelen en afdrucken, maar een doka was voor de echte hobbyist eigenlijk wel een vanzelfsprekendheid. Een échte (toen nog volledig mechanische) spiegelreflex was het meest begeerde cameramodel dat een hobbyfotograaf zich kon wensen. Daarin werden na verloop van tijd een lichtmeter en zelfs een automatische belichting gebouwd. Nou nou, dat was toch even een drempel, je wilde toch niet van een batterij afhankelijk zijn! Overigens bedenkt ik dat het nóg vrij simpel was met vier (!) factoren: licht, diafragma, sluitertijd - en de DIN/ASA waarde stond vast zodra je je film gekozen had.

Er was een echte hiërarchie van Leica, Nikon, Canon, Asahi Pentax, Olympus en andere merken, in volgorde van begeerte en omgekeerde volgorde van betaalbaarheid. Weinigen bezaten een middenformaat-camera. In de fotobladen ging het over scheidend vermogen, astigmatisme en de toch echt achterblijvende beeldkwaliteit van de eerste zoom-objectieven. Perfectie werd nagestreefd in een tijd dat er nog wezenlijke verbeteringen in beeldkwaliteit mogelijk waren. Fotograferen was per saldo een technische hobby.

Tegenwoordig maakt een smartphone betere foto's dan een kleinbeeldcamera met film, een aps-c-systeemcamera begeeft zich makkelijk op het niveau

↑ Minolta-advertentie voor de SR-T 101 in het magazine Life Atlantic, 10 juli 1967

Wat een ironie, hier fronst een mevrouw al over het vereenvoudigen van het fenomeen spiegelreflex in de jaren '60. Ze heeft het waarschijnlijk niet meer meegemaakt, maar in de volgende vijftig jaar is de apparatuur alleen maar complexer gemaakt... De gebruiksaanwijzing van deze Minolta besloeg 42 pagina's.

→ De gewraakte knop, zie tekst

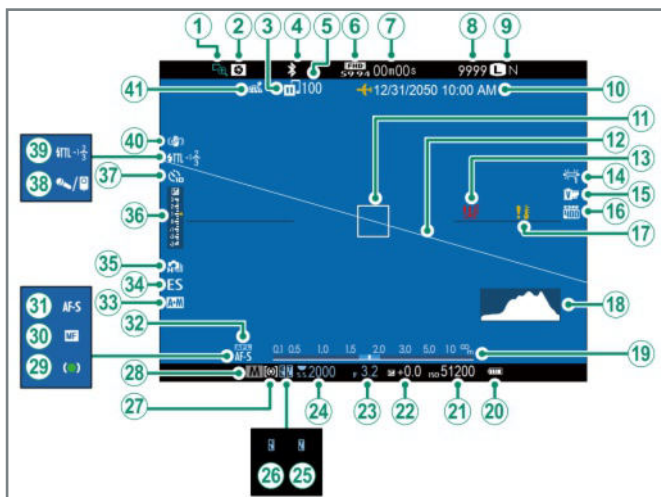

van het vroegere middenformaat en een full-frame concurreert met twee handen op de rug met een vlakfilm-camera uit de jaren '80. En nog makkelijker ook.

Nou ja makkelijker...

Medio 2017 kocht ik mijn huidige systeemcamera, eentje waar nog een sluitertijdenknop en een diafragma-ring op zitten. Na een korte inwerkperiode weigerde het ding te doen wat ik wilde. Draaien aan de sluitertijdenknop had geen effect en het ding luisterde niet meer naar de diafragma-ring. Na veel zuchten en bladeren in de gebruiksaanwijzing ontdekte ik bovenop een knop die ik nog nooit had gebruikt en die per ongeluk in de verkeerde stand was geklikt: de volledig sukkelbestendige automatische stand die op basis van beeldanalyse zelf wel bepaalt wat goed voor me is. Geen klein verborgen knopje, maar een goed in het oog springende Knop met het bijschrift AUTO. Niet te missen zou je zeggen. Probleem opgelost.

Heb je dat ook, dat er af en toe iets in je zoeker verschijnt waarvan je denkt: wat is dat nou weer - camera bemoei je er niet mee!?

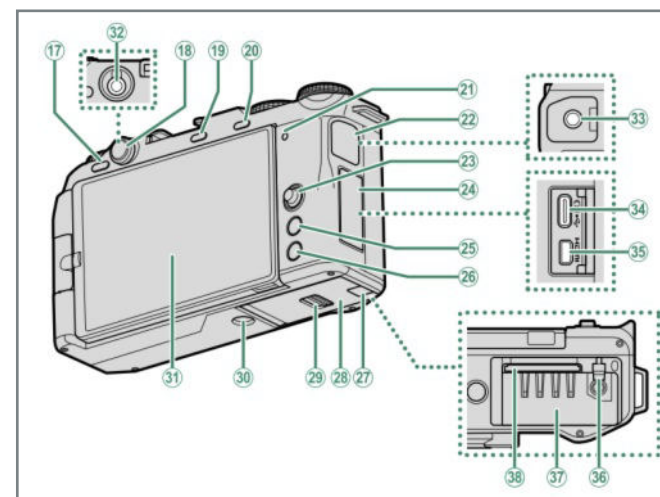
Het viel me enkele jaren later, na afloop van een flitsportret-sessie op, hoeveel moeite het sommige fotografen kostte om hun camera weer van de hand ingestelde waarden terug te schakelen op de automaat. En daarvan afgeleid: hoe weinig studie er gemaakt wordt van de handleiding. Fotografen lezen simpelweg te weinig - en teveel is diep weggestopt in menu's.

En zo waren er nog een paar gebeurtenissen die me ernstig aan het twijfelen brachten. Ik weet inmiddels zeker dat tachtig procent van de fotografen een camera heeft gekocht die veel te ingewikkeld is voor wat ze er mee doen. Ikzelf niet uitgezonderd. We zijn van een fotografengeneratie die is opgevoed met complexiteit (zie het begin van dit artikel) waarvan we moeilijk afstand doen uit angst niet serieus genomen

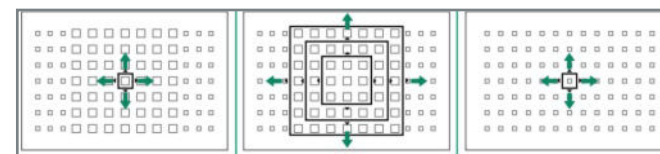
te worden. De P-stand, de programma-automaat, werd door een fotograaf wel de 'Professionele' stand genoemd, smalend, als in: echt iets voor beginners. Alsof we met een competitie bezig zijn. Terwijl een automaat het instelwerk doorsnee beter en vooral consistenter doet dan wijzelf met de hand. Met de nabewerkingssoftware gaat het net zo. Wees eerlijk: we gebruiken misschien twintig procent van de mogelijkheden van 'grote' pakketten die ons door een abonnement met handen en voeten aan een softwarehuis binden. Maar aan de schuifjes trekken zullen we, want een *jpg recht uit de camera* is de Voldemort van de fotografie: hij die niet genoemd mag worden. 'Democratisering' van de fotografie is goed, maar het steekt toch een beetje als iedereen het maar moeiteloos kan.

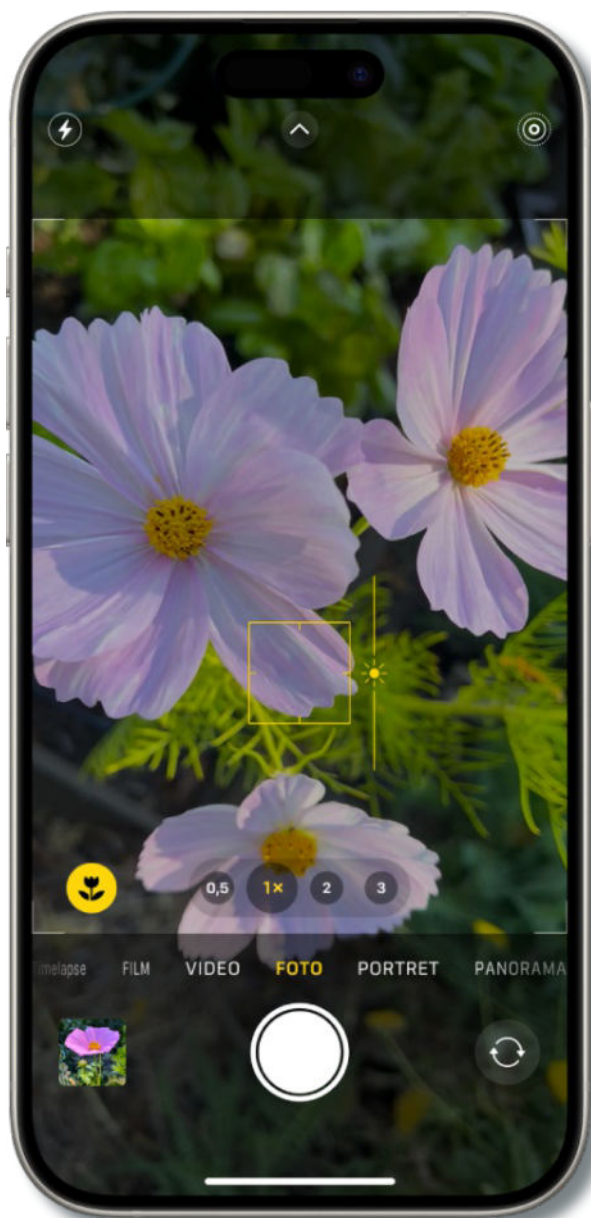
De fotocamera is wel zo'n beetje uitontwikkeld. Niettemin verwent de industrie ons inmiddels met steeds briljantere oplossingen voor problemen die we helemaal niet hebben. Nieuwe modelletjes moeten de industrie gaande houden maar bieden hoogst zelden iets waar we echt mee geholpen zijn. Méér megapixels? Hoe vaak maak je een afdruk van een vierkante meter? De fullframe Nikon D700 van 2008 had 12,1 megapixels (4256 x 2832); dat is meer dan genoeg om mee te werken. Topcamera, al sjouwde je wel met twee of drie kilo apparatuur. En qua imponeerpotentieel is hij volledig achterhaald door de hedendaagse smartphone met 48 megapixels.

Wat de camera-industrie nog zou helpen (misschien moet ik zeggen: redden) is het soort verbeteringen die wél in smartphones gebouwd wordt, en die meer van softwarematige ontwikkeling, *computational*

Tachtig procent van de fotografen heeft een camera aangeschaft die veel te ingewikkeld is voor wat ze er mee doen

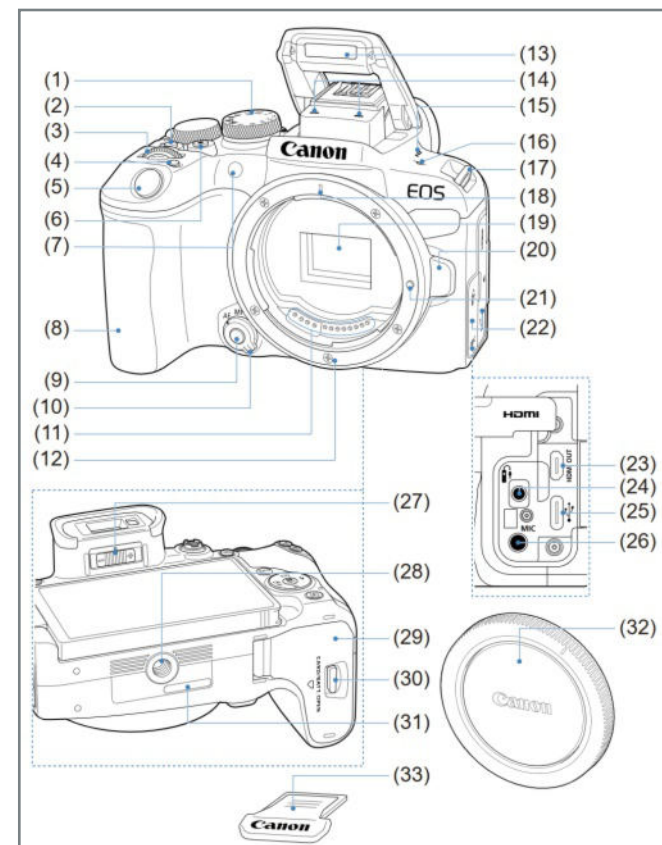

photography, dan van hardware afhankelijk is. Maar dat vergt een ommezwaai in het denken van tamelijk conservatieve camerafabrikanten. Klopt het wat ik beweer, zijn onze camera's echt te ingewikkeld voor wat we er mee doen? Oordeel zelf aan de hand van de volgende mini-tabel. Ik heb van enkele camera's van ongeveer €1000 opgezocht hoe dik hun gebruiksaanwijzing is. Duizend euro is dus niet een top-camera voor ZZP-professionals die meer dan zes mille uitgeven voor hun werkgereedschap maar een camera die in ons hobby-circuit niet ongebruikelijk is, al geven de échte liefhebbers met droge ogen twee of driemaal zoveel uit aan een body.

- Sony A6600: 649 pagina's
- Canon R10: 941 pagina's
- Nikon Z50 II: 978 pagina's (alleen de inhoudsopgave beslaat al 20 bladzijden)
- Fujifilm X-T30 II: 360 pagina's
- Fujifilm de nieuwe X-M5: 464 pagina's
- iPhone: 6 pagina's

Dat laatste is natuurlijk provocerend bedoeld. Hoewel het niet ver bezijden de waarheid is - zo'n ding heeft niet eens een diafragma. Met een handleiding van meer dan 900 pagina's echter, is een camera in wezen stuk, *dead on arrival*. Die is niet te bedienen zonder noeste deeltijdstudie. Alsof je om theewater op te zetten eerst zelf de keuken moet bouwen. Ter vergelijking: de Canon R1 van €7500 heeft een boekwerk van 1160 pagina's. Daar komt nog bij dat die 'manuals' geschreven zijn door techneuten die de camera al van haver tot gort kennen, niet voor vertwijfelde fotografen die de AUTO-

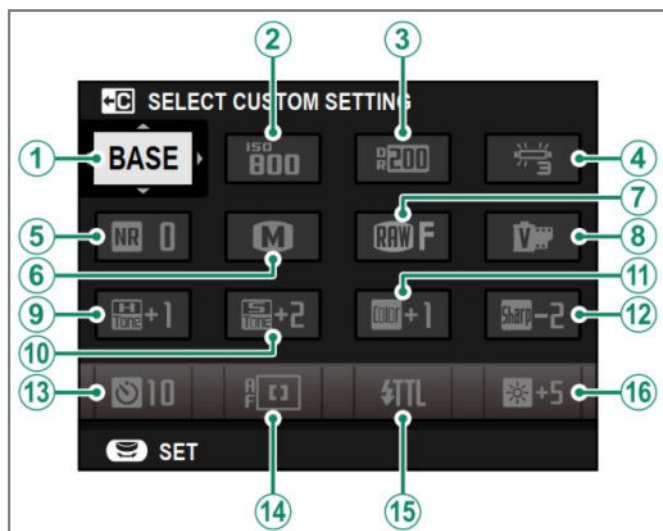
Vrijwel de hele Bondsphotowedstrijd kan met een smartphone of compactcamera

(de redactie verheugt zich op uw nuancerings, protesten en klachten ;-)

knop over het hoofd zien. De resulterende matige schrijfstijl verklaart voor een deel de breed gedeelde weerzin tegen het consumeren van handleidingen.

Juist met die technische perfectioneringen doen we moeite om onze beelden 'zeggingskracht' te geven door ze te vergruizen met filters, we plaatsen lensbaby's of pinhole-kapjes en streven naar de *perfect imperfection* door *intentional cameramovement* toe te passen op onze volmaakte 48 megapixel-sensor. Hetgeen illustreert dat die camera-technische vooruitgang inmiddels onze huis-tuin-en-keuken-behoefte ver is voorbijgestreefd.

Natuurlijk, voor specialistische toepassingen heb je bijzondere apparatuur nodig. Denk aan extreme macro, vogeltjes jagen, Jupiter vastleggen, diepzeeduiken of Sifan Hassan fotograferen en de Zilveren Camera winnen (hoewel?). Onze doorsnee-club-fotografie kan

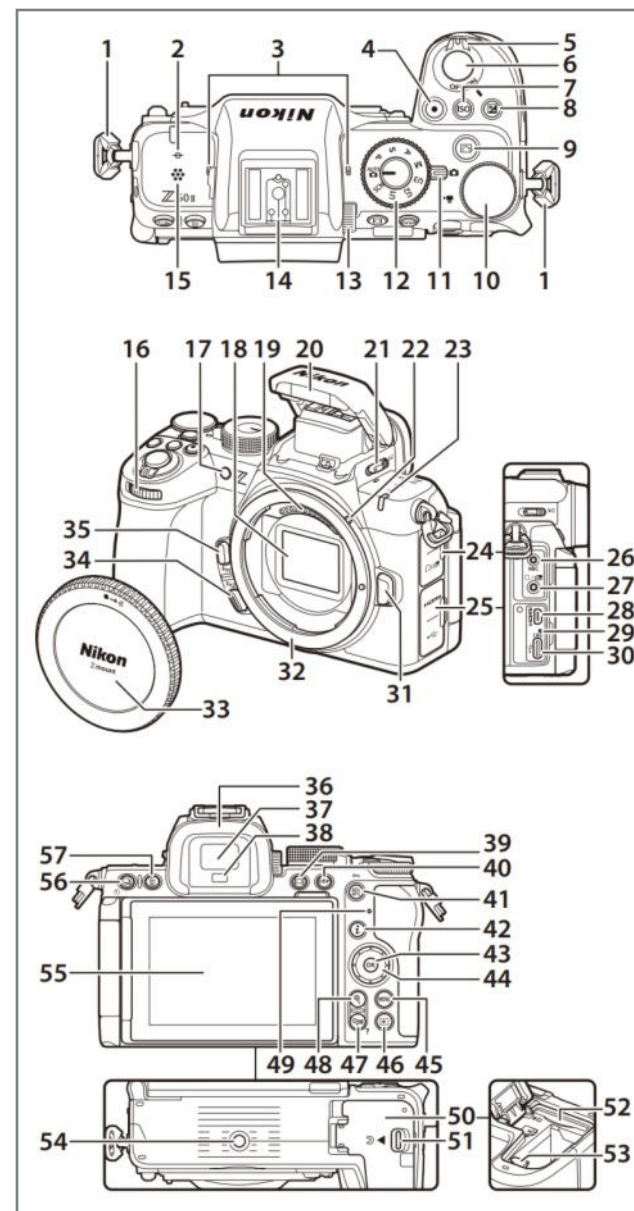

echter prima met een compactcamera of smartphone worden gedaan. Inclusief portret, activiteit, straat, architectuur, stadslandschap, land- lucht-water, abstract, zeg maar: vrijwel de hele bondsfotowedstrijd. Ik kan een beginnend fotograaf echt geen klassieke camera-uitrusting meer aanraden. Waarom in hemelsnaam? Is je smartphone voldoende voor wat je er mee wilt? Goed zo, doe je best!

In het afgelopen jaar heb ik met enkele clubgenoten een zelf-mentoraat gedaan. Puntje bij paaltje heb ik het boek (35 x 29 cm) dat mijn resultaten bevat, gemaakt met smartphone-foto's. Geen haan die er naar kraait want het gaat in dat groepje sowieso over fotografie en niet over techniek, en de grootformaat foto's doen in geen enkel opzicht onder voor die van een 'echte' camera. Ik zeg niet dat je geen verschil ziet, wel dat dat er bij gewone afmetingen niet toe doet. Het is dat mijn 'echte' camera-uitrusting tweedehands geen passend bedrag meer opbrengt maar anders...

Ik wil maar zeggen: hou het schaamteloos simpel, fotografeer vooral om het plezier en om de fotografie. En als apparatuur meer je hobby is, wees eveneens gelukkig en lees twee keer per jaar de hele gebruiksaanwijzing.

De industrie verwent ons met steeds briljantere oplossingen voor problemen die we helemaal niet hebben

Een zelfmentoraat in 2024

tekst en foto's: Kees Molders

Het afgelopen jaar hebben we met zes clubgenoten een zelfmentoraat gedraaid. Die zes waren gelijkgezinden die kritisch ten opzichte van zichzelf en elkaar waren en die als groep voor de individuele leden hebben gediend als mentor.

Allemaal hebben we meerdere malen een 'gewoon' mentoraat gedraaid met een externe (bonds)mentor, met wisselende ervaringen. Je nodigt een externe mentor uit omdat hij of zij deskundig is, niet alleen op het gebied van fotografie, maar ook op het vlak van begeleiding en inspiratie van fotografen. Het hangt van de persoon af, maar je luistert naar een mentor als naar een autoriteit. Soms was een mentor zeer inspirerend, soms gaf hij de broodnodige schop onder het fotografisch achterwerk. Andere keren was hij te lief en te voorzichtig, alles was goed als je maar creatief was, waardoor je te weinig leerde. Eigenlijk moet een mentor je dwingen het beste uit jezelf te halen. Een mentoraat is een roeiboot, geen cruiseschip.

Je neemt dus niet deel voor de gezelligheid, al kan het aan de keukentafel bar genoeglijk worden, we hebben wat afgelachen. In een zelfmentoraat werk je op voet van gelijkheid. Je krijgt een dubbelrol: je legt niet alleen je werk voor aan je lotgenoten maar wordt ook geacht tussen de kwinkslagen door serieus en positief-kritisch te kijken naar andermans fotografie. Ook daar leer je van.

Ieder formuleerde in de eerste bijeenkomst zijn individuele plan: wat ga je doen dit jaar, wat is je doel? We spraken af zes bijeenkomsten te hebben, ongeveer

eens in de twee maanden, met een afsluitende bijeenkomst in december. Een jaar is een prettige werkperiode, met voldoende tijd en toch overzienbaar.

Afsluiten is belangrijk, er moet een product op tafel komen. Beter een niet hélemaal perfect product dan géén eindresultaat. Beter scoor je nú een dikke zeven dan een tien die 'ooit' nog moet komen en dus nooit komt. Perfectie bestaat immers niet. Want bijschaven leidt tot een product dat een week later nog verder kan worden bijgeschaafd – en nog een keer: selecteren en beslissen is ook een kunst. Er moet een duidelijke punt achter je project en daarbij helpt een heldere deadline. Dus zorg voor iets waar je zelf tevreden over bent. Een boek, een serie, een installatie of wat dan ook, maar zet er een punt achter. *Afronden geeft veel voldoening.*

We hebben ervaren dat we 'alles' tegen elkaar konden zeggen. We ervoeren elkaar als gewaardeerd recensent en daar neem je per ronde iets van mee ter verbetering van je werk, of van je eigen inzicht in je werk. Een externe mentor, met vreemde ogen die dwingen, hebben we niet gemist. We hebben ontwikkelingen doorgemaakt, getwijfeld over de juiste weg, we werden bijgestuurd en besloten zelf hoe het verder moest. We weten dat er nog steeds veel te leren valt. We hebben 'een van de betere mentoraten' gedraaid en knopen er nog een ronde aan vast.

De mentoraatsgroep 2024 gaat verder als mentoraatsgroep 2025. In februari hebben we onze foto's in de club gepresenteerd, samen met dit verhaal.

Over mentoraten bij de Fotobond zie [deze link](#).

Foto's op de keukentafel. Schuiven, discussiëren, raad geven...

Resultaten in december, bij de laatste sessie

Het bestandsformaat JPEG - XL

tekst: Kees Molders

Ik heb de iPhone 16 Pro Max toch maar overgeslagen, de aangekondigde vernieuwingen waren niet de moeite waard. Mijn goede voornemen voor de komende twee jaren is mijn smartphone niet eerder te 'verversen' dan versie 18.

Toch was er achteraf iets interessants aan de 16 Pro en de Pro Max, en dat is de mogelijkheid foto's op te slaan in JPEG XL.

Ik had er nog nooit van gehoord, wel van jpg2000, dat al een tijd geleden roemloos achter de coulissen van het fotografielandschap verdween.

JPEG XL is de tiende versie van jpg. De Romeinse X staat dus niet voor *extra* en de L niet voor *large* maar voor Long Term, lange termijn, hetgeen op toekomstbestendigheid moet wijzen.

Jxl moet de nieuwe standaard voor beeldopslag worden. Want de vertrouwde jpg is al ontwikkeld in de jaren '80 voor de verwachte hardware van de jaren '90. Het heeft sindsdien goede diensten bewezen, al zijn er pogingen gedaan om het formaat te verbeteren. Soms sneefden die op kwesties rond licenties, andere waren kennelijk niet interessant of effectief genoeg. Andere 'nieuwe' formaten zoals HEIC en WEBP zien we wel langskomen maar die zijn geen doorslaand succes geworden. Ook JPEG XL, of jxl, is niet helemaal nieuw, en ook dat formaat is nog geen publieksliefeling.

Dat Apple er nu mee komt is een belangrijk signaal, voornamelijk aan Google dat het formaat eerder uit Chrome wipte omdat de ontwikkeling te langzaam ging en er onvoldoende draagvlak zou zijn. Tja, wat wil je: als je zelf het formaat boycot...

Apple heeft binnenshuis het jxl-formaat al geadopteerd in Finder, Preview, Final Cut Pro, Pages, Photos, Mail en Safari. Adobe ondersteunt het ook al een tijdje in Adobe Camera Raw en Lightroom. Affinity, Gimp, Krita, Darktable, Xnview en IrfanView kennen het formaat ook.

Maar Chrome, Brave of Firefox nog niet dus... althans niet zonder extensies. En zelfs die extensies doen nog niet alles wat nodig is. Windows-acceptatie is onderweg.

Wat is er zo spectaculair aan jxl?

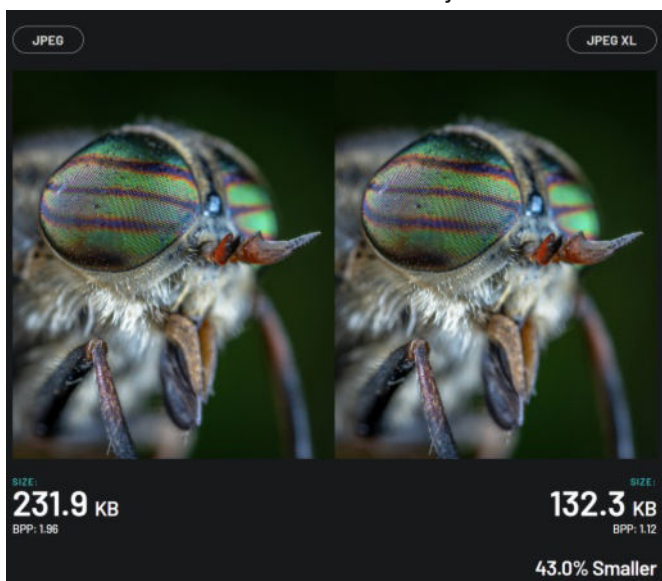
- kleinere bestanden dan jpg bij gelijke of betere kwaliteit, geen compressie-artefacten
- kan zowel lossless als lossy opslaan
- betere dynamische omvang (SDR en HDR); niet meer beperkt tot 8 bits (zoals jpg) - maar kan ook opslaan tot 32 bits per kanaal, ondersteunt allerlei kleurruimten, alpha-transparantie, animatie, lagen, gaat banding en ruis tegen.

Apple overwoog bij zijn introductie in de iPhones dat twee belangrijke voordelen de doorslag geven: betere beeldkwaliteit en effectiever compressie. Apple doet nog iets merkwaardigs: het bakt jxl-foto's in een DNG-container (een rawformaat dus!).

Het is de vraag of jxl nu wél breed geaccepteerd en gebruikt gaat worden. Hopelijk gaan andere bedrijven het formaat omarmen; Samsung heeft dat al gedaan met de jongste Galaxy-smartphones. Of ook traditionele camerafabrikanten het formaat als opslagmogelijkheid in hun body's gaan bouwen... dát zal wel even duren, het zijn niet de meest vooruitstrevende ondernemers.

Voor iPhone-fotografen geldt: wat in een iPhone normaal gesproken een ProRAW Max-bestand van 75 megabyte zou zijn, is ongeveer 20 MB in een lossy ProRAW-formaat met jxl-compressie. Een lossless bestand is nog steeds minder dan 50 MB. Dat is een aanzienlijke besparingen op opslagruimte, vooral als je bedenkt dat de kwaliteit behouden blijft.

Spectaculaire demonstratieplaatjes moeten aantonen hoe goed jxl is (<https://jpegxl.info/>)

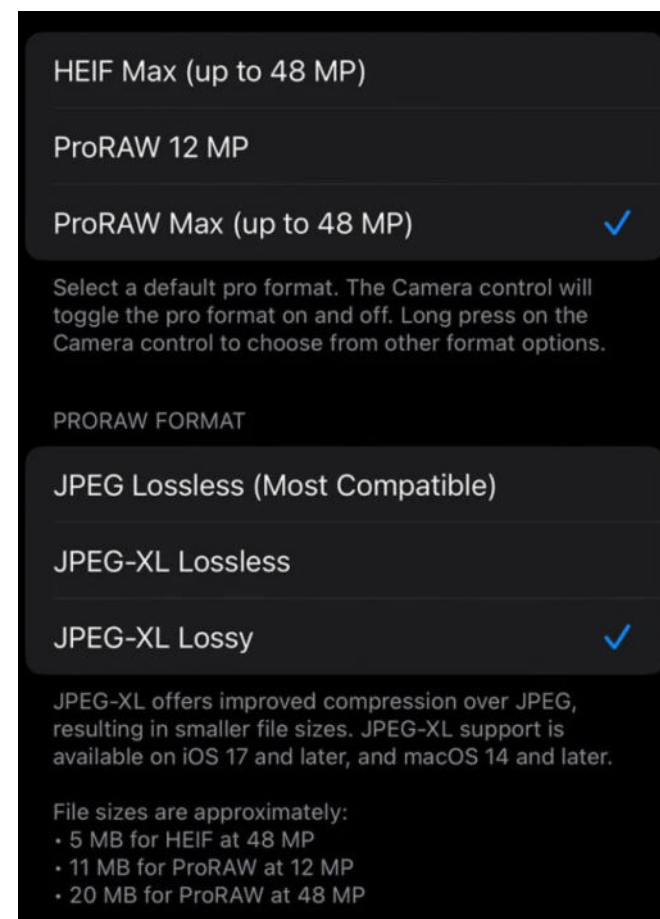
Ik heb een proefje gedaan, met beperkte middelen, want niet al mijn volstrekt verouderde software kan jxl converteren:

- een RAF-raw uit mijn camera van 24 megapixels meet 50,5 Mb
 - een daaruit ontwikkelde moederTIF (met Capture One, zip-compressie, 16 bits; volstrekt onverantwoord): 141 Mb
 - die moederTIF geconverteerd naar jxl (IrfanView, **lossless** compressie, 24 bits per pixel): 24 Mb
 - die moederTIF geconverteerd naar jpg (IrfanView, compressie 80, 24 bits per pixel): 4 Mb
 - die moederTIF geconverteerd naar jxl (IrfanView, compressie 80, 24 bits per pixel): 2,6 Mb
- en ook dat laatste bestand zag er prima uit. Ik was redelijk onder de indruk, al kan mijn software er nog niet zoveel mee.

Ik kan de verschillen niet laten zien: uitgerekend het DTP-programma waarmee ik De Kijker opmaak kent geen jxl... kijk bij jpegxl.info

Het lijkt me wel een kansrijk formaat. Nu maar hopen dat Apple de jxl-opslag inbouwt in komende iOS-versies, zodat ook andere, niet al te oude iPhones er gebruik van kunnen maken. Het is tenslotte een software- en niet een hardwarekwestie...

En daarnaast: JPEG XL is ook interessant voor mensen die niets met Apple, maar wel met fotografie hebben!

Screenshot van het instellingen-menu van een iPhone 16. Onderaan de typische bestandsomvang van verschillende beeldformaten

9.014 stappen... zonder de Fotobond

tekst en portretfoto: Jan Donders

foto's: Jan Karel

In de vorige De Kijker besprak ik het Fotoboeken Festival in Amersfoort, waarbij ontmoetingen met fotoboekenmakers en het bekijken/bespreken van hun boeken centraal stond.

Eén van hen was Jan Karel, met zijn fotoboek '9.014 stappen' en als ondertitel 'Het Merwedekanaal Utrecht'. Eigenlijk was het mijn vrouw die hem ontmoette, zijn fotoboek inzag en het meteen bestelde. Wij hebben een aantal jaren in Utrecht in de buurt van het Merwedekanaal gewoond en geregeld fietsen we er nog langs op weg van onze huidige woonplaats Nieuwegein naar centrum Utrecht. Dus de herkenbaarheid van de beelden is groot.

→ Jan Karel bij het Merwedekanaal.

← Het boek '9.014 STAPPEN'

↓ Volgende pagina:
Steiger aan de ingang van
de Veilinghaven

Wat maakt dit boek (voor ons) zo bijzonder? Allereerst de genoemde herkenbaarheid: alle 60 foto's kunnen we thuisbrengen: daar zijn we ook wel eens geweest. Maar ja, je fietst erlangs, kijkt meer naar je voorwiel dan om je heen en ziet niet de details en bijzondere plekken die Jan Karel wel ziet.

Jan is een fotograaf zoals we die wellicht allemaal kennen: altijd al gefotografeerd, maar druk met gezin en werk en pas na pensionering serieus aan de slag. Hij volgt een cursus aan de Volksuniversiteit Utrecht (docent Isolde Woudstra) waarbij de opdracht is een beeldverhaal te maken. De foto's moeten het verhaal vertellen.

Hij besluit het Merwedekanaal, waar hij vlakbij woont, in beeld te brengen.

En dat doet hij op een systematische manier: vanaf de zuidpunt, waar het Merwedekanaal zich afsplitst van het Amsterdam-Rijnkanaal loopt hij naar het noorden tot aan het punt waar het Merwedekanaal opnieuw het Amsterdam-Rijnkanaal ontmoet. Tussen beide punten is in 1954 het Kanaleneiland ontstaan door het graven van het Amsterdam-Rijnkanaal.

Hij markeert de plaats van de foto's door het aantal stappen te tellen van zuid naar noord, afwisselend aan de linkerkant of rechterkant van het kanaal, meer dan 6 kilometer lang, 9.014 stappen volgens zijn stappenteller.

Hij kiest niet voor een thematisch opbouw: de bruggen, de gebouwen, honden uitlaten, maar voor de eenheid van het kanaal: daar kom je die thema's allemaal tegen, lopend van zuid naar noord.

Nieuw en oud bij de voormalige draadnagelfabriek

'Dames-Vier-zonder' combinatie van Triton en Orca

Er ontvouwt zich een panorama van beelden: architectuur, sport, natuur, bedrijvigheid, recreatie, nieuwbouw, scheepvaart. Ook veel beelden van mensen die gebruik maken van deze verkeersluwe ader door de stad voor woon-werk verkeer, ontspanning, (sport)visserij.

Eerst had hij een vierkant formaat voor het boek in gedachte, maar werd er al gauw op gewezen dat het kanaal een liggend onderwerp is: het is langwerpig. Dus liggend A4.

Foto's zijn gemaakt gedurende vele tijdstippen van de dag, met mooie zonsondergangen of een stralende middagzon.

Diepe plas onder de Balijebrug

Tijdens regenbuien of bouwactiviteiten. Omdat de foto's gedurende een korte periode (in drie maanden) gemaakt zijn, geeft het een beeld van de huidige/ toenmalige toestand. Want, zoals Jan Karel benadrukt, een herhaling van de foto's nu zou een heel ander fotoboek opleveren. Er is veel dynamiek langs het Merwedekanaal. Dat laat deze 'momentopname' ook zien: volop afwisseling, tekens van sloop en nieuwbouw, sportvoorzieningen en vergezichten op de 'oude stad' Utrecht.

Jan gebruikte de weersomstandigheden (wolken, regen) of activiteiten (de wielersclub op de Leidsche Rijnbrug, die voor hem een blokje om fietsten) om zijn beeldcollectie compleet te maken.

In zoverre is het ook een universeel beeld van iedere stad: oude industriegebieden die heringericht worden voor nieuwe industrie, voor woningbouw, horeca of ruimte voor creatieve beroepen. Jeugd die de ruimte inneemt voor hun vorm van recreatie en sport, veel fietsverkeer. Ook voor lezers die het Merwedekanaal in Utrecht niet kennen zullen de beelden vertrouwd voorkomen.

Jan maakte gebruik van de software van de Fotofabriek om het boek te maken, waarbij ook de eigen vormgeving en het lettertype dat gekozen kon worden belangrijk was. Het is een mooi boek geworden, maar te duur voor algemene distributie. Via een kennis werd het ontwerp omgezet naar InDesign, waar de meeste drukkerijen mee overweg kunnen. De drukkerij DrukwerkDeal uit Zutphen kan voor een redelijke prijs een fotoboek als brochure in een kleine oplage printen. Met een prima resultaat.

En dit allemaal zonder de Fotobond. Jan Karel is geen lid van een fotoclub en deed dit project op eigen initiatief vanuit de fotocursus die hij volgde. Binnen die groep kreeg hij voldoende terugkoppeling voor de uiteindelijk selectie en vormgeving van dit fotoboek. Er is veel (foto)leven buiten de kaders die wij kennen van clubs, afdelingen, wedstrijden, exposities binnen de Fotobond. En dat levert mooie fotoboeken op zoals Jan Karel aantoont.

↑ *Vorige pagina:
De voormalige Cereol-
veevoederfabriek, met
elevator en nieuwbouw*

→ *Wielersclub De Domkop
bij de kruising van de
Leidsche Rijn en het
Merwedekanaal*

Jan gebruikt:

Nikon Zf
systeemcamera
(Nikon Z-mount)

Objectieven:
14-24mm f/2.8
24-70mm f/4
70-180mm f/2.8

Maar, al pratend over het fotoleven, komt er toch de opmerking: 'misschien moet ik me eens oriënteren op fotoclubs in de omgeving'. Maar eerst zijn volgend project: hij heeft zich ingeschreven voor een cursus portretfotografie, opnieuw bij de Volksuniversiteit. Daar komt beslist ook een mooi fotoboek uit voort.

Het boek 9.014 STAPPEN bestellen?

Dat kan: zie www.fotostappen.nl

of e-mail naar kareljan@planet.nl

Doe meer met je foto's: maak een boek

De meeste foto's leiden een duister bestaan...

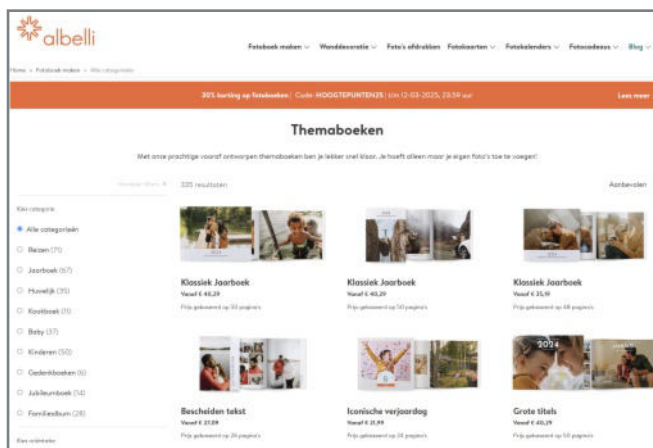
door Kees Molders

We doen steeds meer digitaal, inclusief het opslaan van onze foto's. Of dat nu om 'kunst' gaat of om vakantieherinneringen: de berg foto's staat ergens op de harde schijf, of in een map op de smartphone. Er gaat echter niets boven een echt goede afdruk, of als dat zo uitkomt: boven een echt papieren boek.

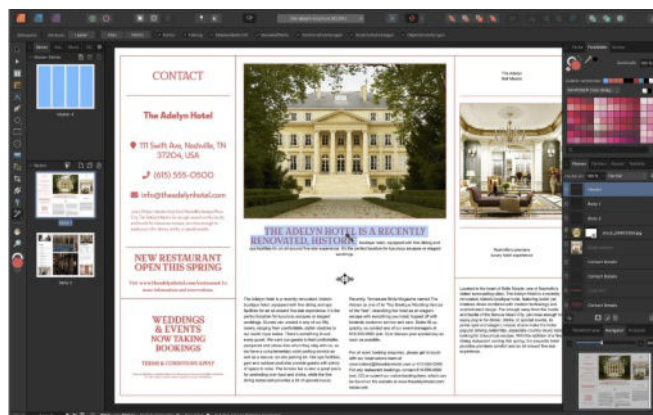
Het maken van een eigen boek is een flink karwei. Maar het geeft dan ook veel voldoening. En 's avonds op de bank is het aangenaam met een fotoboek en een goed glas in de fotografie te duiken, of die nu van jezelf is of van anderen. Ik probeer na iedere jaarwisseling een selectie te maken uit mijn fotografie van het afgelopen jaar. Het maken van een jaarboek is een goede aanleiding te reflecteren op waar je fotografisch gezien mee bezig bent (gewoest), al lukt dat niet ieder jaar.

Een zelfgemaakt en professioneel gedrukt boek is met het printen-on-demand binnen handbereik gekomen, in de zin dat het maken van een boek haalbaar en betaalbaar is geworden. Aanbieders als Hema, Kruidvat, Cewe en Albelli maakten het als eersten mogelijk om een mooi eigen boek samen te stellen, in een oplage van één - of meer. Later volgden anderen, die bovendien het zelf uitgeven mogelijk maakten. Dit artikel is geen complete cursus, ook geen vergelijkende test - ik deel vooral ervaringen van mezelf en van clubgenoten.

Het artikel bevat voor jou allicht een paar vondsten, doe er je voordeel mee. Hopelijk raak je geïnspireerd... Maak een boek!

↑ Website Albelli

↑ Affinity Publisher 2, afbeelding van de fabrikant

Software

Je moet je boek wel zelf maken, al bieden sommige drukkers een betaalde service die dat voor je doet. Zo hebben BraveNewBooks en Pumbo een uitgebreide, betaalde ondersteuning. Waarschijnlijk heb je daar meer behoefte aan als je een uitgave met grote oplagen plant. Je zult daarvan niet snel gebruik maken voor je vakantieboek of je foto-portfolio.

- Bij drukkers als Albelli, Kruidvat, Cewe en Hema etc. kun je online je fotoboek samenstellen, een app of pc-software downloaden waarmee je met teksten en foto's kunt schuiven. De flexibiliteit is minder, maar als die voldoende is voor jouw boek heb je daar de makkelijkste opmaak-mogelijkheid. Deze mogelijkheid is geschikt voor je fotoboek, maar niet voor boeken waar ingewikkelde opmaak aan te pas komt.

- Andere drukkers bieden zeer uitgebreide software waarmee je offline een boek kunt samenstellen, zoals Blurb met BookWright. Bookwright kan ook een pdf opslaan, maar vanwege de klantenbinding alleen in lage resolutie. Er zijn vele sjablonen beschikbaar op basis waarvan je je eigen boek kunt maken.

- De meeste drukkers accepteren kant en klare pdf's. Hoe meer een drukker uit het traditionele drukkersvak komt, hoe meer daarop de nadruk ligt, zo lijkt het, al leveren ook die drukkers een uitgebreide service voor opmaak van binnenwerk en omslag. Wil je een eenvoudige eigen pdf maken, dan kan dat nog met Word, OpenOffice of LibreOffice. Voor fotowerk vind ik die software ten enen male ongeschikt: met afbeeldingen valt je opmaak vaak in duigen. Mocht je de opmaak wat meer naar je hand willen zetten, dan ontkom je niet aan het leren omgaan met een opmaakprogramma als InDesign, Affinity Publisher 2 of

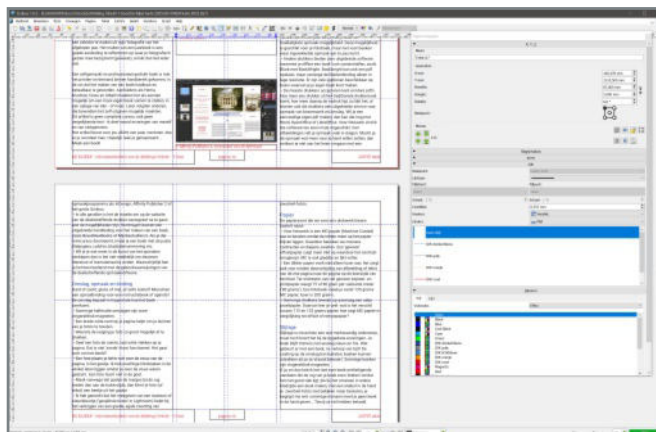
het gratis Scribus.

- In alle gevallen is het de moeite om op de website van de desbetreffende drukker nauwgezet na te gaan wat de mogelijkheden zijn. Sommigen leveren een uitgebreide handleiding voor het maken van een boek, zoals Bookmundo.com. Als je die minicursus doorneemt, maak je een boek met de juiste titelpagina, colofon, bladzijdenummering etc.
- Wil je je wat meer in de kunst van het opmaken verdiepen dan is het niet makkelijk om daarover literatuur of lesmateriaal te vinden. Waarschijnlijk ben je het best bediend met de gebruiksaanwijzingen van de desbetreffende opmaaksoftware.

Omslag, opmaak en binding

Hard of zacht, glans of mat, of zelfs textiel? Misschien een spiraalbinding voor een instructieboek of agenda? De omslag bepaalt in hoge mate hoe het boek overkomt.

- Sommige halfmatte omslagen zijn ware vingerafdruk-magneten.
- Een brede witte rand op je pagina helpt om je duimen van je foto's te houden.
- Weersta de neiging je foto zo groot mogelijk af te drukken.
- Geef een foto de ruimte, laat witte vlakken op je pagina. Dat is niet 'zonde' maar functioneel. Het gaat toch om het beeld?
- Een foto plaats je liefst níét over de vouw van de pagina, in het gootje. Ik heb prachtige fotoboeken in de winkel laten liggen omdat ze over de vouw waren gedrukt. Een foto hoort niet in de goot.
- Maak vanwege dat gootje de marges bij de rug breder dan aan de buitenzijde, dan klimt je foto (of tekst) een beetje uit het gootje.
- Ik heb gemerkt dat het meegeven van een duotoon of steunkleurtje ('gesplitste tinten' in Ligthroom) helpt bij het verkrijgen van een goede, egale zwarting van zwartwit-foto's.

↑ screenshot van Scribus met 'toevallig' deze Kijker...

↑ monsterboekjes met proefpapier

↑ panoramafoto over het gootje: alleen als het echt kan... Pagina's veel te vol, overigens.

Papier

De papiersoort die we voor ons drukwerk kiezen luistert nauw.

- Voor fotowerk is een MC-papier (Machine Coated) aan te bevelen omdat de inktten meer op het papier blijven liggen. Daardoor bereiken we mooiere contrasten en diepere zwarten. Een 'gewoon' offset-papier zuigt meer inkt op waardoor het contrast terugloopt. MC is ook gladder en lijkt witter.
- Een dikker papier voelt niet alleen luxer aan; het zorgt ook voor minder doorschijning van afbeelding of tekst van de ene pagina naar de pagina op de keerzijde van het blad. Ter oriëntatie: een vel gewoon kopieer- en printpapier weegt 75 of 80 gram per vierkante meter ('80 grams'). Een fotoboek maak je vanaf 135 grams MC papier, luxer is 200 grams.
- Sommige drukkers leveren op aanvraag een setje proefpapier. Daarvan leer je veel: wat is het verschil tussen 115 en 135 grams-papier, hoe oogt MC-papier in vergelijking tot offset of romanpapier?

Slijtage

Slijtage is misschien een wat merkwaardig onderwerp, maar toch hoort het bij de opgedane ervaringen. Je boek blijft immers niet eeuwig nieuw en fris. Wat gebeurt er met een boek, na verloop van tijd? De coating op de omslag kan loslaten, boeken kunnen uitzakken als je ze staand bewaart. Sommige boeken zijn vingerafdruk-magneten.

O ja, en dan heb ik het niet over boek-ontheiligende vanden die de rug van je boek even 'breken' omdat het niet goed vlak ligt, die bij het omslaan in iedere bladzijde een deuk maken, met een oliebol in de hand je zwartwit-foto's niet bekijken maar betasten, je begrijpt me wel: sommige mensen moet je geen boek in de hand geven... Tenzij ze het hebben betaald. Daaruit volgt de tip: 'laat twee exemplaren drukken, één voor in de kast en één om te laten zien'.

Drukkers

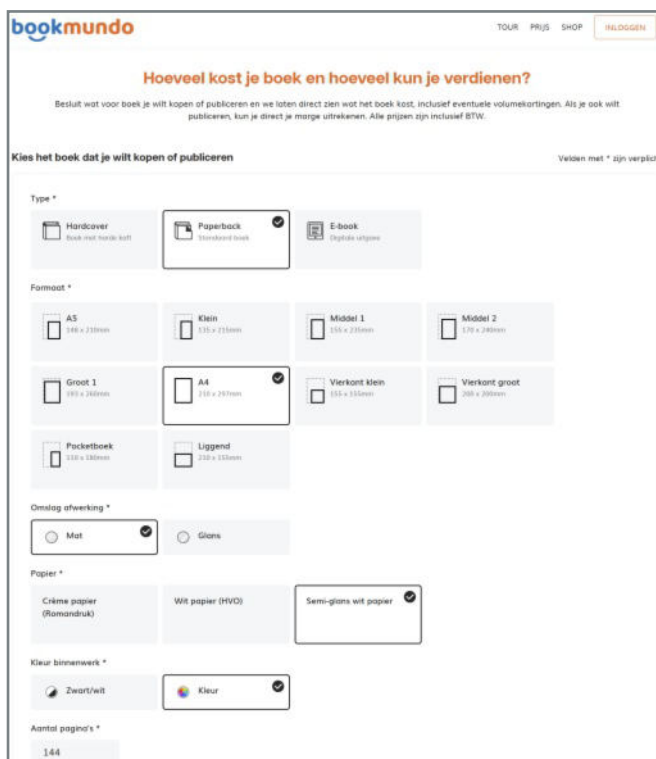
Hoeveel echte drukkers er zijn weet ik niet, er zijn wel veel aanbieders. Sommige leveranciers van fotoboeken bestellen hun drukwerk bij een gering aantal 'echte' drukkerijen. Denk aan Kruidvat en Hema. In het vorenstaande heb ik alle leveranciers maar 'drukker' genoemd, of ze dat nou zijn of niet. Ik adviseer, de sites van de kandidaat-drukkers van je boek eens uitgebreid te bestuderen. Sommigen maken het samenstellen van je boek makkelijk door instructies op hun site of door goede software, anderen hebben bijzonder veel mogelijkheden, bij weer anderen moet je veel zelf doen maar daar staat dan een gunstige prijs tegenover. Sommige drukkers zijn ook boekverkoper, dat wil zeggen dat zij je de mogelijkheid bieden je boek in de handel te brengen, desgewenst compleet met ISBN-nummer e.d., zoals Pumbo en Bookmundo.

Ik heb de mogelijkheid een e-book uit te geven hier niet besproken, want het meest gebruikte bestandsformaat (epub), noch de schermpjes van ereaders zijn geschikt om fotoboeken te bekijken.

Vriend J. liet een boek drukken bij BraveNewBooks én bij Bestseller; de resultaten zijn identiek. Het zijn dochters van dezelfde ouder. Inmiddels voert die drukker de naam Bookmundo.

Zeer generaliserend concludeer ik:

- Ik ben geen echte afraders tegengekomen. Wel behoorlijke prijsverschillen.
- Blurb is flexibel, uitgebreid, heeft veel mogelijkheden, maar wordt bij een forser boek erg prijzig. Nadeel: geen iDeal-betaling mogelijk.
- Profotonet levert fraaie kwaliteit maar is bepaald niet goedkoop.
- Saal Digital levert prachtige boeken, niet goedkoop, zoek kortingscodes.
- Bookmundo vergt meer zelfwerkzaamheid, heeft een beperkt aantal papiersoorten en gaat tot maximaal A4

↑ [website Bookmundo met rekentool](#)

↑ *Een experiment met een groot formaat. Ligt mooi plat. Via Drukwerknodig: Wire-o-binding (witte metalen spiraal), 350 x 290 mm. Binnenwerk 16 bladen enkelzijdig full-color, 300 grams silk mc (superzwaar dus!). Omslag bladen voor en achter 350 grams dubbelzijdig gestreken sulfaatkarton, enkelzijdig matlaminaat. Dik mat transparant voor en achter. Bestand drukklaar aangeleverd. Ingepakt (geseald). Inclusief verzendkosten nèt geen €30.*

- heeft echter gunstige prijzen voor redelijk tot goede kwaliteit.

- Pumbo vraagt eveneens zelfwerkzaamheid, levert fraai werk, is flexibel en redelijk geprijsd.
- Hema, Kruidvat en Albelli (en vergelijkbare 'drukkers') leveren via sjablonen makkelijk goede fotoboeken op mooi papier voor een redelijke prijs.
- Mijn club en ikzelf hebben goede ervaringen met Drukwerknodig.nl. Daar kun je overigens *niet* uitgeven.
- Er zijn véle andere drukkers waarmee ik geen ervaring heb. Beperk je zoektocht dus niet tot de genoemde bedrijven, al vormen die een goed uitgangspunt.
- Sommige leveranciers voegen zó vaak kortingvouchers toe aan b.v. weekbladen dat bestellen tegen de volle prijs niet echt logisch is.
- Hou bij alle drukkers rekening met een levertijd die aanmerkelijk langer is dan die van bijvoorbeeld losse foto's.
- Bestel vóór je meerdere exemplaren van je boek laat maken, altijd (!) eerst een proefdruk. In een proefdruk vind je gegarandeerd spelfouten, opmaakfouten, domme dingen. **Een proefdruk is niet zonde van het geld.**

Uitgeven

Laten drukken van één of enkele exemplaren van je product is nog redelijk eenvoudig. Uitgeven is een ander verhaal.

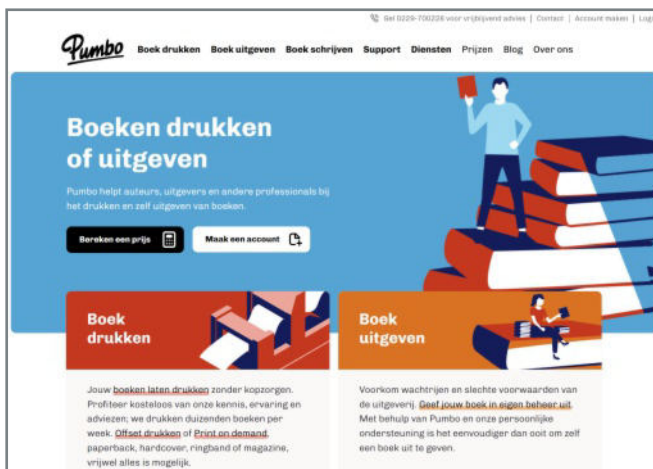
Je kunt dat zelf doen door een oplage te laten drukken en die zelf aan de man te brengen. Dat kan een oplossing zijn voor een kleine uitgave (bijvoorbeeld binnen je club) of als je je niet druk maakt om verkoopcijfers. Het kan dus rustiger; je laat dan printen-on-demand en verzorgt zelf de distributie, zoals Jan Karel met zijn boek '9.014 stappen'.

Bij grotere oplagen laat je offset-drukken. Je zolder staat om te beginnen vol dozen vooralsnog onverkochte boeken, waarvan je je moet afvragen of je

de forse investering van minimaal enkele duizenden euro's er ooit uit krijgt. En je hebt een onvoorstelbaar gedoe met bestellingen, verzendkosten, verpakken en administratie, nog afgezien van ontevreden klanten. Je begeeft je in promotie, websites, facebook- en twitteraccounts.

Het alternatief is werken via een echte uitgever of via het uitgeef-kanaal van de drukker. Op de 'prijzen'-pagina's van de genoemde drukkers kun je kijken naar uitgeven via hun webshop, en/of via de gewone boekhandel.

Die kanalen verschillen behoorlijk in prijs, die van Bol.com is bijvoorbeeld in vergelijking erg hoog. Mogelijk vermindert een te hoge prijs de kansen van je boek. Bedenk: door die prijs in combinatie met de Wet op de vaste Boekenprijs stijgt de prijs voor alle verkoopkanalen. Een standaardboek van 144 pagina's A4 zou ruim boven de dertig euro zijn uitgekomen terwijl mijn marge bij Bol.com nul cent zou bedragen. Dat is wel een verdienmodel, maar niet voor mij als auteur. Bookmundo.nl zou mijn tip zijn, als ik de prijzen (voor mijn lezers, inclusief verzendkosten) bekijk. Ook ISBN-nummers kosten geld, vergelijk ook die prijzen. Een ISBN heeft eigenlijk alleen nut als je boek via de gewone boekhandel bestelbaar moet zijn. Pumbo en Bookmundo hebben goede informatie-pagina's over zelf boeken uitgeven. Pumbo heeft een compleet e-book over het onderwerp samengesteld. Het grootste voordeel is dat je bij publicatie via die webshops géén voorraad hebt, géén administratie, verzending en rompslomp. En je houdt de kosten voor je lezers in de hand. Als je goede verkoopcijfers nastreeft moet je echter zelf de promotie doen. Verder moet je het hele boek zelf verzorgen inclusief de opmaak. Een echte uitgever regelt alles (behalve het aanleveren van de inhoud, je manuscript); je verkoop stijgt - net als de prijs voor je lezers.

↑ website Pumbo; die kent ook een rekentool

1-2	3-9	10-49	50-99	100-249	250-499	500+
€18,16 PER BOEK	€17,64 PER BOEK	€17,30 PER BOEK	€16,52 PER BOEK	€12,26 PER BOEK	€11,77 PER BOEK	€11,11 PER BOEK
0%	1%	5%	9%	32%	35%	39%

↑ website Bookmundo, met rekentool waar ik mijn 'standaardboek' van 144 pagina's A4 heb ingevoerd. Ik ga €18,16 betalen plus verzendkosten. De prijs per stuk zakt iets als ik meerdere exemplaren bestel, ik verdien dan als het ware iets van de verzendkosten terug. Op de volgende twee pagina's laat ik zien hoe de boekenwereld werkt als ik mijn boek via de website van Bookmundo wil verkopen met een marge van €0,- respectievelijk €3,-. Die is terloops ook illustratief voor de kosten+marges die in die wereld omgaan. Bookmundo is hier een willekeurig voorbeeld, je komt dit ook tegen op andere sites.

Uitgeven: een prijsvergelijking - en hoe het werkt

Wat kost een boek op A4, paperback, 144 pagina's kleur, 115 grams MC wit papier, incl. BTW, excl. verzendkosten, de pdf kant en klaar aangeleverd? Dat is een willekeurig boek om een indruk te krijgen, als je wat anders wilt: vergelijk zelf.

Bij één of enkele exemplaren ben je - volgens mijn beperkte inventarisatie - het goedkoopst uit bij Bookmundo en Drukwerknodig. Bij de laatstgenoemde kun je zoals gezegd niet uitgeven.

Als je in je eigen kring (je fotoclub?) boeken wilt verspreiden ben daar je het goedkoopst uit, zeker omdat de prijs per stuk snel daalt naarmate de oplage stijgt. En bij tien en meer exemplaren krijg je bij Drukwerknodig je proefdruk gratis.

Als je aan onbekenden wilt leveren (uitgeven dus) ben je bij Bookmundo het best uit, want de verkoopprijs blijft daar het laagst wat de verkoop zal stimuleren. Je klanten kunnen zelf bestellen en je hebt er, behalve de opbrengst en de promotie, geen omkijken naar.

Als het gaat om grotere fotoboeken van 30x30 cm vierkant of met dikker papier kun je niet terecht bij Bookmundo. Ik heb met dergelijke grote boeken, met harde kaft, goede ervaringen bij Pumbo. Ook de advisering is daar goed, als je een fout maakt bij bijvoorbeeld de opmaak van de omslag, word je geholpen.

Nogmaals: dit is een beperkte inventarisatie die niet verder ging dan ik voor mijn eigen drukwerk nodig had. Zoek zelf of er andere/betere/goedkopere bronnen te vinden zijn.

Wie plannen heeft om in het buitenland te publiceren adviseer ik de website van Lenny's Adventures te lezen.

Zelf boek uitgeven via printing on demand: hoe werkt de prijsstelling? Een rekenvoorbeeld zonder winstootmerk.

Koop je eigen boek: profiteer van onze volumekortingen!

€18,16
PRIJS VOOR 1 BOEK

€0,00
TOTAAL

	1 - 2	3 - 9	10 - 49	50 - 99	100 - 249	250 - 499	500 +
	€18,16 PER BOEK	€17,64 PER BOEK	€17,30 PER BOEK	€16,52 PER BOEK	€12,26 PER BOEK	€11,77 PER BOEK	€11,11 PER BOEK
KORTING	0%	3%	5% MEEST GEGOOID	8%	32%	33%	39%

START MET JE BOEK

Je boek verkopen: bereken je marge

Vul je gewenste verkoopprijs in
€ 10,00

WINKEL	TE KOOP	PRIJS	JOUW MARGE	DETAIL
bookmundo	☒	€18,16	€0,00	DETAIL
boekhandel Nederland	☐			DETAIL
bol.com	☐			DETAIL

Koop je eigen boek: profiteer van onze volumekortingen!

€18,16
PRIJS VOOR 1 BOEK

€0,00
TOTAAL

	1 - 2	3 - 9	10 - 49	50 - 99	100 - 249	250 - 499	500 +
	€18,16 PER BOEK	€17,64 PER BOEK	€17,30 PER BOEK	€16,52 PER BOEK	€12,26 PER BOEK	€11,77 PER BOEK	€11,11 PER BOEK
KORTING	0%	3%	5% MEEST GEGOOID	8%	32%	33%	39%

START MET JE BOEK

Je boek verkopen: bereken je marge

Vul je gewenste verkoopprijs in
€ 10,00

WINKEL	TE KOOP	PRIJS	JOUW MARGE	DETAIL
bookmundo	☒	€34,34	€8,44	DETAIL
boekhandel Nederland	☒	€34,34	€0,00	DETAIL
bol.com	☐			DETAIL

Koop je eigen boek: profiteer van onze volumekortingen!

€18,16
PRIJS VOOR 1 BOEK

€0,00
TOTAAL

	1 - 2	3 - 9	10 - 49	50 - 99	100 - 249	250 - 499	500 +
	€18,16 PER BOEK	€17,64 PER BOEK	€17,30 PER BOEK	€16,52 PER BOEK	€12,26 PER BOEK	€11,77 PER BOEK	€11,11 PER BOEK
KORTING	0%	3%	5% MEEST GEGOOID	8%	32%	33%	39%

START MET JE BOEK

Je boek verkopen: bereken je marge

Vul je gewenste verkoopprijs in
€ 10,00

WINKEL	TE KOOP	PRIJS	JOUW MARGE	DETAIL
bookmundo	☒	€36,21	€9,24	DETAIL
boekhandel Nederland	☒	€36,21	€1,00	DETAIL
bol.com	☒	€36,21	€0,00	DETAIL

Rekentool van Bookmundo voor het uitgeven van een printing-on-demand-boek, hier van 144 pagina's A4. In de bovenste rij blijkt, dat ik zelf mijn eigen boek kan bestellen voor €18,16 + verzendkosten (zwarte vlak). Verder blijkt dat ik bij een hogere oplage per stuk minder ga betalen.

De onderste helft gaat over het verkopen via printing-on-demand. Ik heb alle vinkjes weggehaald op één na, die van uitgeven via Bookmundo. Ik heb een gewenste prijs van €10 ingevuld, dat is natuurlijk onzin, maar daardoor dwing ik de rekentool om de laagst mogelijke verkoopprijs in te vullen. Die blijkt eveneens €18,16 te zijn. Ik verdien dan niets, mijn marge is €0,00. Dat doe ik dus alleen als ik mijn boek zo goedkoop mogelijk wil aanbieden: liefdewerk-oud papier ;-)
Als een klant het boek via de webwinkel van Bookmundo bestelt betaalt hij dus dezelfde prijs: €18,16.

Ik heb hier ook het tweede vinkje aangekruist. Verder heb ik niets veranderd.

Als ik dus mijn boek ook via de Nederlandse boekhandel (CB) verkoop wordt de prijs opeens €34,34, vanwege de kosten+marges die het CB en de boekwinkel berekenen. Die verhoging gebeurt óók bij Bookmundo, vanwege de Wet op de Vaste Boekenprijs. Bij Bookmundo krijg je dan €8,44 marge per verkocht boek, bij de boekhandel nog steeds niets.

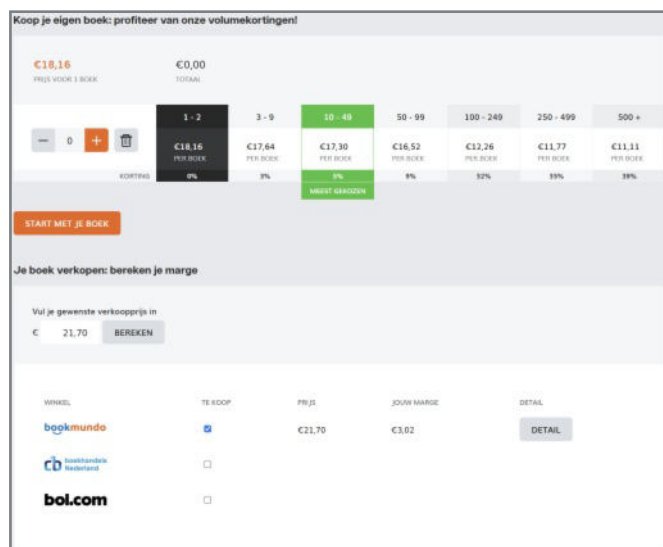
Hier heb ik ook het derde vinkje aangekruist. Verder heb ik niets veranderd. Met dat derde vinkje ga ik óók via Bol verkopen.

Dan stijgt de prijs naar €36,21, de marge bij Bookmundo wordt €9,24, bij de boekhandel €1,- en die bij Bol.... nul, nada, niets. Het is niet voor niets dat ik Bol even apart kan/moet aanklikken... Om ook bij Bol te verdienen, moet ik dus de prijs nóg verder opkrikken. Die wordt disproportioneel.

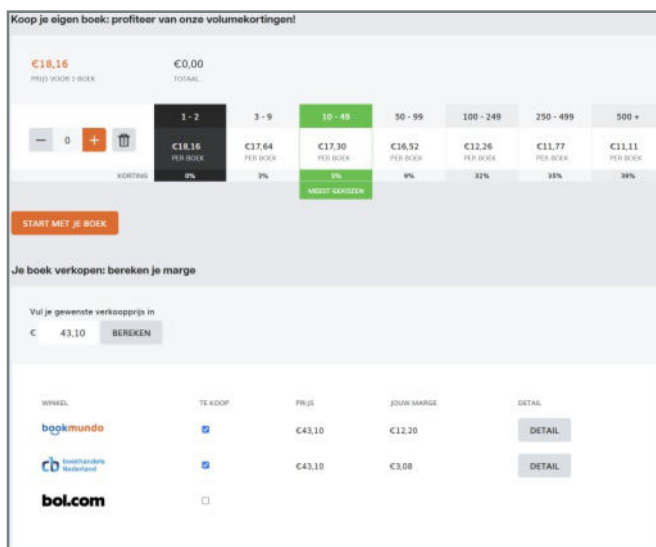
Daaruit volgt mijn advies alléén via Bookmundo te verkopen.

Op de volgende bladzijde doen we er een schepje bovenop: ik wil €3,00 verdienen op mijn boek.

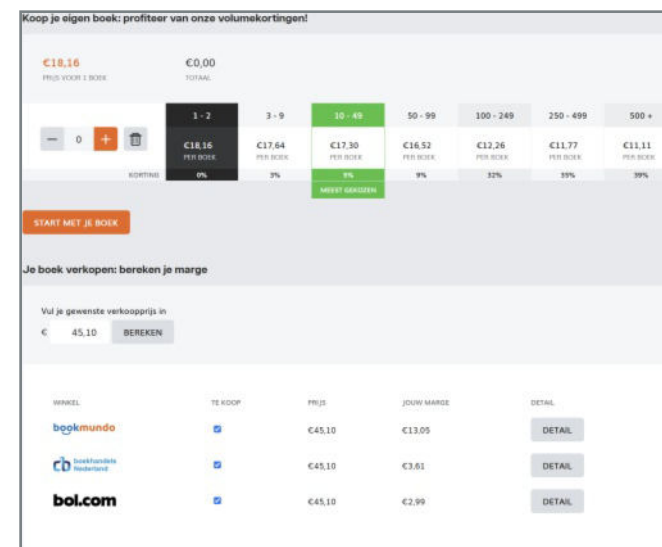
Zelf boek uitgeven via printing on demand: wat als ik er ook iets aan wil verdienen?

Kijk wat er gebeurt als ik €3 wil verdienen aan mijn boek. Ik kan nog steeds mijn eigen boek voor €18,16 kopen. Ik heb net zo lang geprobeerd wat een goede verkoopprijs is tot ik €3 marge krijg. Ik kan in de tool niet de marge precies invullen, ik moet bij de knop **BEREKEN** rommelen met de verkoopprijs. De verkoopprijs voor de klant wordt €21,70.

Ik moet overnieuw rommelen met de verkoopprijs als ik ook via de boekhandel wil verkopen en ook daar een marge van (afgerond) €3,- wil overhouden. De marge bij Bookmundo stijgt naar €12,20. De verkoopprijs voor de klant wordt dan €43,10. Uitgeven via de boekhandel gaat bepaald niet gratis.

Tja, en als ik ook via Bol €3,- wil overhouden loopt het nog verder uit de hand: het boek dat bij een zo kaal mogelijke prijs eigenlijk €18,16 'kost' krijgt opeens een verkoopprijs van €45,10. Ik maak feitelijk mijn boek onverkoopbaar, of ik moet wel héél interessante materie publiceren. Hieronder mijn boek in de Bookmundo-winkel Geen CB of Bol, wel interessante materie en sluikreclame is ook publiciteit ;-)

Wat leren we hiervan? Uitgeven is een heksenwerk. Als je wat wilt bijverdienen én alles zelf wilt doen verdienen je het meest (in euro's per boek) maar je hebt de rompslomp er bij. Reclame maken, leuren met boeken, inpakken, verzenden, administratie, retouren... Wil je dat allemaal niet, dan verkoop je via de boekhandel. Dan moet de prijs omhoog, de marge per stuk moet vaak omlaag - dan moet je het van aantallen hebben. Als je kennis of foto's wilt delen maar geen kosten wilt maken (voor jezelf of je lezers) dan kun je eigenlijk

alleen de marges op €0 stellen en zo goedkoop mogelijk verkopen via Bookmundo. Dan moet je nog steeds de publiciteit zelf doen, maar de rompslomp ben je kwijt: de lezers bestellen rechtstreeks op de website van Bookmundo (of natuurlijk een andere printing-on-demand-uitgever). Als je bijvoorbeeld een clubboek wilt maken waarvan de kopers tevoren bekend zijn (nl. de leden die een vooraf-bestelling plaatsen) ben je het best uit met één centrale bestelling bij een drukker als Drukwerknodig.

bookmundo **BEKIJK CATEGORIËN** **BOEK UITGEVEN** **KLANT**

HOME / ZOEKRESULTATEN VOOR 'FOTOGRAAFSCHAP'

WINKELN PER

Categorie

Kunst & Cultuur

Taal

nl

Boek grootte

A4 (21x29,7cm)

Jaar

2023

Boek type

Paperback

ZOEKRESULTATEN VOOR 'FOTOGRAAFSCHAP'

Sorteer op: Relevantie TONEN ALS: 1 artikel(en) TOON: 10

Het Fotograafschap

praktijkboek voor de fotograaf in clubverband

Rene Mollema

Het Fotograafschap - praktijkboek voor de fotograaf in clubverband. Boek voor individuele fotografen, maar vooral voor leden van fotoclubs, over visuele geleiterheid, fotoselecteren, fotobespreken en juryen. Verder over context, fotoseries maken, fotografische genres en nog veel meer praktische en theoretische zaken. [Meer info](#)

€ 22,00

IN WINKELWAGEN

Toon in vergelijking

Sorteer op: Relevantie TONEN ALS: 1 artikel(en) TOON: 10

Doe meer met je foto's: maak een boek... DHZ!

Echt zelf maken...

door Kees Molders

Hiervoor hebben we de wereld van de Drukkers verkend. Dat is ook 'zelf maken', knutselen met DTP-programma's om zelf een boek op te maken, af te wachten en op een mooie dag je boek in de brievenbus (of uit handen van een haastige bezorger) te krijgen. Het kan ook anders.

Twee deelnemers aan ons zelf-mentoraat sloegen aan het zelf-maken en produceerden een oprecht unikaat.

De winnaar van Vijf met Samenhang kocht een blanco (teken)boek bij de Action en verwijderde bladen, om het blad één. Het idee was dat ingeplakte foto's ongeveer de dikte hebben van de verwijderde pagina's zodat het boek mooi vlak bleef. In de dikke omslag sneed hij een vierkant uit ter grootte van een foto zodat die naadloos kon worden ingelaten. De foto toont een opname uit zijn serie *Op de grens van land en water*.

Ton Stad plakte dunne kartonnen aan elkaar tot een leporello. Zijn project is nog niet af, hij is er althans 'nog niet klaar mee'. Een leporello wordt zodoende een aanbouwproject.

EXPOSITIES: Koos Breukel en Saul Leiter in FOAM

Op de laatste dag van de expositie van Koos Breukel was ik met enkele fotovrienden in het FOAM te Amsterdam. We zagen veel erg mooie portretten. Sommige daarvan veroorzaakten toch iets ongemakkelijks: één en al vakmanschap, goed geposeerd (of geregisseerd) maar niettemin weinig avontuurlijk. Misschien sloeg Rineke Dijkstra met haar commentaar de spijker op de kop:

"Haar scherpe perfectionisme uitte zich in kritische opmerkingen, zoals haar opmerking dat de verlichting niet klopte, terwijl ik die nooit aanpaste".

← De handen van Sally Mann, gefotografeerd door Koos Breukel. Naar verluidt weigerde Mann categorisch om op traditionele manier geportretteerd te worden; in plaats van haar gezicht zien we haar handen, aangetast en gevlekt door de chemicaliën die ze gebruikt voor haar glasplaat-foto's.

↑ Zaalopstelling met foto's van Koos Breukel. Linksachter herkennen we Ata Kandó en Ed van der Elsen, rechtsvoor de kunstenaar Ulay.

↓ Zaalopstelling met foto's van Koos Breukel. Links Saskia Noor van Imhoff. Tegen de achterwand Rineke Dijkstra en Inez van Lamsweerde; rechts met hond Charlotte Dumas

In hetzelfde FOAM hing ook Saul Leiter. Enkele jaren terug (even opzoeken: 2011 al weer) hebben we hem gezien in het Joods Historisch Museum, maar de hernieuwde kennismaking was toch verrassend. De expositie is vooral een les in eenvoud. Hier waren fotootjes te zien die je nooit of te nimmer mee zou nemen naar je fotoclub. Neem nou het rafelige fotootje van enkele centimeters groot, zwart-wit, van twee kinderen die met de handen boven de ogen het felle zonlicht afschermen. Er zit nog een scheurtje in ook. Maar het hangt wel in FOAM in een baklijst. Dat geldt voor meer foto's: fotografie hoeft niet bondssmaak te zijn, niet gemaakt voor de BFW, maar voor het plezier en voor later, om te laten zien hoe de wereld er uit ziet, niet gehinderd door conventies in het fotowereldje. Sommige clusters tonen dat de fotograaf lekker met zijn camera heeft lopen klooiën zonder te streven naar Fotografie met een grote F. Zoals het hoort, dus eigenlijk, naar eigen smaak en voorkeur, niet strevend naar perfectie. Leerzaam en zeer aantrekkelijk. Je zou deze twee exposities nooit 1:1 vergelijken, maar ze hangen nu eenmaal in hetzelfde gebouw. We vonden de diversiteit van Leiters fotografie minstens zo mooi als het perfecte van Breukel.

Over baklijsten: je kunt zien dat de expositie wordt opgebouwd onder ander licht dan het uiteindelijke tentoonstellingslicht. Wat een lelijke schaduwen, soms.

De expositie van Koos Breukel is inmiddels afgelopen, maar Saul Leiter hangt nog tot 20 april.

↑ Zaalopstelling met foto's van Saul Leiter. Tegen de achterwand een zeer sterk uitvergroete foto waarvan de korrel je tegemoet komt.

← Baklijst met miniem fotootje, hooguit 6x4 cm, rafelig afgescheurd. De harde schduwen doen afbreuk aan de presentatie.

↓ De eerste zaal bij binnenkomst. Opvallend veel kleine afdrukken, ongeveer 10x15 cm, passend bij de periode. Enkele schilderijen tussendoor.

EXPOSITIES: selectie

Çiğdem Yüksel
Je moest eens weten

privé-album Iclal Sürmeli

De eerste generatie vrouwen uit Turkije in Nederland. Vanaf eind jaren zestig kwamen de eerste vrouwen uit Turkije naar Nederland om hier een nieuw leven op te bouwen. Hoe zagen die levens eruit? We weten er maar weinig van. De tentoonstelling 'Je moest eens weten' en de gelijknamige publicatie van fotograaf en kunstenaar Çiğdem Yüksel, vertellen 22 verhalen van deze vrouwen. Çiğdem Yüksel won de Prijs voor Storytelling 2024.

tot en met 25 mei 2025
Nederlands Fotomuseum,
Statendam 1, Wilhelminapier, Rotterdam

An Unfinished World
Saul Leiter

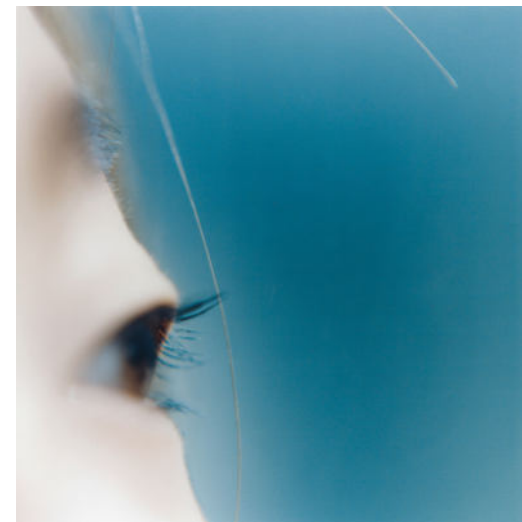

Anne, 1950s © Saul Leiter / Saul Leiter Foundation

Foam presenteert een grote overzichtstentoonstelling van de Amerikaanse kunstenaar Saul Leiter (1923-2013). Leiter was een van de belangrijkste fotografen van de jaren vijftig in de Verenigde Staten en een pionier van kleurenfotografie. Deze tentoonstelling brengt een selectie samen van 200 werken, bestaande uit zijn fotografie, zowel zwart-wit als in kleur, en abstracte schilderijen.

tot en met 23 april 2025
FOAM
Keizersgracht 609, Amsterdam

I'm So Happy You Are Here
Japanse vrouwelijke fotografen

Kawauchi Rinko, Untitled, 2004; uit de serie the eyes, the ears. Courtesy de kunstenaar en Aperture

I'm So Happy You Are Here biedt een nieuw perspectief op Japanse fotografie. Japanse vrouwelijke fotografen zijn tot nu toe onder de radar gebleven. Met deze tentoonstelling krijgen zij nu een podium. Bovenal wordt ook het vrouwelijke perspectief op het dagelijkse leven in Japan en de Japanse samenleving belicht.

Met fotografie van de jaren vijftig tot nu, toont *I'm So Happy You Are Here* werk van meer dan vijftientwintig kunstenaars van verschillende generaties. Hun werk kenmerkt zich door een hoge mate van creativiteit en experiment. In de tentoonstelling zijn foto's, installaties, video's en fotoboeken te zien.

tot en met 5 mei 2025
Fotomuseum Den Haag
Stadhouderslaan 43, Den Haag

De gegevens van deze rubriek zijn bijgewerkt tot medio maart 2025. Raadpleeg voor je op pad gaat altijd de websites van de musea voor actuele gegevens en bezoekersinformatie! (en natuurlijk de NS-app...)

American Photography meerdere fotografen

Het Rijksmuseum presenteert dit voorjaar het eerste grote overzicht van Amerikaanse fotografie in Europa.

Met meer dan 200 werken belicht de tentoonstelling *American Photography* de rijke en veelzijdige geschiedenis van de fotografie in de Verenigde Staten. De tentoonstelling geeft een beeld van de Verenigde Staten door de ogen van Amerikaanse fotografen en laat zien hoe het medium verankerd raakte in Amerikaanse samenleving van intieme alledaagse momenten tot historische keerpunten. De tentoonstelling laat zien hoe de fotografie sinds de uitvinding in de 19de eeuw overal doordrong; van kunst, nieuws en reclame tot privégebruik.

De afgelopen decennia heeft het Rijksmuseum een collectie Amerikaanse fotografie bijeengebracht. Dit is de eerste keer dat de collectie wordt gepresenteerd, samen met bruiklenen uit Nederlandse, Europese en Amerikaanse collecties. Iconische werken van fotografen als Sally Mann, Robert Frank, Lisette Model, Nan Goldin, Richard Avedon, Andy Warhol, Paul Strand, Diane Arbus en James Van Der Zee zijn te zien met verrassende foto's van onbekende en anonieme makers.

tot en met 9 juni 2025
Rijksmuseum
Museumstraat 1, Amsterdam

Rijksmuseum, montage. foto: Kees Molders.

Verwachtingen-management:

Een clubgenoot die deze expositie American Photography bezocht, waarschuwde dat deze tentoonstelling NIET hoofdzakelijk bestaat uit werk van 'beroemde fotografen'. De lijst met fotografen (van het Rijksmuseum) die hierbij gaat wekt grootse verwachtingen. Van hen worden er echter relatief weinig foto's getoond. Er zijn wel veel alledaagse foto's van onbekenden te zien die een beeld geven van de ontwikkeling van de Amerikaanse fotografie, eigenlijk is het meer een sociaal-maatschappelijke studie dan een expositie van imposant fotowerk.

Between the Sea and the Sky Jimmy Nelson

Arnemuiden 2021, Jimmy Nelson

Imposante tentoonstelling van fotografisch kunstenaar Jimmy Nelson. De expositie *Between the Sea and the Sky* toont 65 fotowerken en twee video's van twintig Nederlandse gemeenschappen in traditionele klederdracht. De beelden met weidse luchten zijn gemaakt in pittoreske vissersdorpen, polderlandschappen en vestingstadjes. Met zijn kleurrijke werk viert Nelson de schoonheid, culturele rijkdom en authenticiteit van de mensheid.

tot en met 21 september 2025
Fotomuseum aan het Vrijthof
Vrijthof 18 Maastricht

Revoir Paris
gebroeders Séeberger (1900-1907)

*Jardin du Luxembourg, L'allée Férou, april 1907
Jules, Henri en Louis Séeberger. Photo: Paris Musées /
Musée Carnavalet - Histoire de Paris*

Parijs door de lens van de gebroeders Séeberger (1900-1907) toont een selectie van 72 originele afdrukken op groot formaat van de succesvolle Franse amateurfotografen de gebroeders Séeberger (Séeberger frères). De foto's werden gemaakt ter gelegenheid van de vier fotografiewedstrijden die begin 20ste eeuw werden georganiseerd door de stad Parijs en zijn afkomstig uit het Musée Carnavalet – het museum van de geschiedenis van Parijs. Ze laten een vroege vorm van straatfotografie zien en zijn niet eerder in deze omvang tentoongesteld geweest.

nog tot 22 juni 2025
Huis Marseille
Keizersgracht 401 Amsterdam

Zilveren Camera 2024
diverse fotografen

*Op weg naar goud, foto van Sifan Hassan tijdens de
Olympische marathon in Parijs. Foto Remko de Waal,
winnaar van de Zilveren Camera 2024.*

De Zilveren Camera is de prijs voor fotojournalistiek en documentaire fotografie in Nederland. Nederlandse beroepsfotografen, fotografiestudenten in hun examenjaar en buitenlandse fotografen die in Nederland wonen of werken konden hun foto's van 2024 insturen. De beste foto's hangen in de tentoonstelling.

nog tot 13 april 2025
Museum Hilversum,
Kerkbrink 6, Hilversum

Bladi - mijn land
Mounir Raji

Bladi: Mounir Raji

Bladi - Mijn land is de eerste museale solotentoonstelling van Mounir Raji in Museum Hilversum. Bladi betekent 'mijn land'. Bladi gaat over fotografie, migratie, verlangen en verbinding. Fotograaf Mounir Raji groeide op met zomervakanties in Marokko, die voor hem als een droom voelden. Terwijl hij uitkeek naar deze idyllische momenten, vroeg hij zich af waarom zijn familie in Marokko juist droomde van een leven in Nederland. De afgelopen vijf jaar reisde hij door Marokko om vast te leggen wat hij in Nederland miste: de warmte van familie, de schoonheid van het landschap en het gevoel van vrijheid. Dit resulteerde in een uniek fotoboek, DREAMLAND, waarin hij het dagelijkse leven toont als een betoverende mix van realiteit en nostalgie.

19 april – 15 juni 2025
Museum Hilversum,
Kerkbrink 6, Hilversum

BESTUUR

Rob Renshoff – voorzitter
tel. 0653 166 771
voorzitter.afd07@fotobond.nl

Frans van Veen – secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

Christophe Thole – penningmeester
penningmeester.afd07@fotobond.nl

Algemeen bestuurslid – vacature

Voor zaken m.b.t. opleidingen kun je je momenteel richten tot de secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

De afdeling Utrecht - 't Gooi wordt gevormd door 24 fotoclubs in Utrecht, de Betuwe en het Noord-Hollandse 't Gooi, plus individuele leden. Dat zijn ongeveer 700 fotografen.

COLOFON

De Kijker is het digitale informatiebulletin van de Afdeling Utrecht - 't Gooi van de Fotobond. De Kijker verschijnt minimaal vier maal per jaar en wordt uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van de Afdeling Utrecht - 't Gooi.

REDACTIE

Jan Donders, Marcel Borgstijn en Kees Molders
redactie.afd07@fotobond.nl

PUBLICATIESCHEMA

WINTEREDITIE
deadline aanleveren kopij 15 december
verschijningsdatum omstreeks 1 januari

LENTE-EDITIE
deadline aanleveren kopij 15 maart
verschijningsdatum omstreeks 1 april

ZOMEREDITIE
deadline aanleveren kopij 15 juni
verschijningsdatum omstreeks 1 juli

HERFSTEDITIE
deadline aanleveren kopij 15 september
verschijningsdatum omstreeks 1 oktober

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER

Het volgende nummer van De Kijker verschijnt rond 1 juli 2025. Artikelen, foto's en/of andere voor de lezers interessante bijdragen dienen **uiterlijk 15 juni 2024** in het bezit te zijn van de redactie. Inzendingen per mail (foto's zoveel mogelijk per WeTransfer) naar redactie.afd07@fotobond.nl. De redactie heeft het recht om ingezonden bijdragen te weigeren. Inzenden betekent niet automatische plaatsing, maar wordt wel zoveel mogelijk gewaarborgd.

Geef bij een **aanmelding van een expositie** de volledige informatie. Denk even mee en maak er voor ons geen puzzel van. Geef in ieder geval: eerste en laatste expositiedag, naam, locatie. Geef een korte beschrijving, zend een representatieve foto mee in voldoende resolutie mét de naam van de fotograaf. Wij willen zeker weten dat de fotograaf akkoord is met plaatsing. Geef een link naar de plek waar de lezers meer informatie kunnen vinden.

We nodigen je uit je eigen **zomerfoto** in te sturen voor de omslag van de volgende editie! Liggend formaat, voldoende resolutie; hij wordt afgesneden in A4-verhoudingen, maar dat mag je natuurlijk ook zelf doen.